

ՌԱՅՆԻԻՄԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ
ՀԱՖԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՃԻԼՏ I

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 9, 1911.

Ն⁰ 37

ՊԵՆՏԻ ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

ԻՍՎԻԶԵՐԱՏԱ ԹԱՊԻԱԹ

Իսվիչերայր զիյարէթսէ մագսէտիմիզ
օրատա սաքին վէ սաքիթ պիր քէօչտէ
պիր գաչ կիւն կէչիրիպ ֆիքրէն իսթիրա-
հաթ էթմէք իտի: Պաղէլտէ պու խուսուստա
տիւշէնիւր իքէն օրատա թէսատիւֆէն կէօ-
րիւշտիւլիւմիւզ պիր տօսթումըտան, հանի
Հայկազուն էֆ. Մանիսաճեանտան մէզքիւր
մագսէտիմիզին իճրասընա փէք մուվաֆըզ
օլան պիր խապէր ալաւզ: Փրօֆ. վէ Տի.
կին Գայանեան Իսվիչերանըն էն կիւզէլ
սէմթէրինտէ գըսա պիր տէվր եափմագ
իչիւն էլան եօլա չըգմըշար իմիշ: Պու
տօսթլար իլէ րէֆագաթ էթմէք թամմ
պիղիմ արաաըղըմըզ պիր չէյ իտի: Պիղ
տախի գըսաա պիր միւստէթ զարֆընտա
Իսվիչերանըն էն կիւզէլ եէրլէրինի կէօր-
մէք իսթէյօր իտիք, պունա իլալէթէն,
չօգտան քէնօիսինի կէօրմէք իսթէտիլիմիզ
պու տօսթումուզլա շու եօլճուլուզ էս-
նասընտա միւլագաթ էտէպիլմէք ֆաղլա
պիր իգպալ իտի, վէ Փրօֆ. Գայանեան
Ալմանճայր էյի պիլտիլինտէն, աիլինի
պիլմէտիլիմիզ շու մէմէքէթ իչինտէ ան-
լէրին լիսանընը պիլէն տօսթլար իլէ րէ-

ֆագաթ էթմէք պու եօլճուլուզումուզու
տահա գօլայ վէ տահա ֆախէլի էտէճէք
իտի: Իմտի տէրհալ անլէրին պուլունտու-
ղը մահալա թէլէֆօն էտիպ պիզէ պէք-
լէմէլէրինի րէճա էյլէտիք: Թէքլիֆիմիզ
մուհապպէթլէ գապուլ օլունտու: Փրօ-
ղրամ, Պաղէլտէն չըգըպ, մէմէքէթին
փայլթալթը օլան Պէրնտէն կէչէրէք,
Թունէր կէօլիւնտէն Պէաթէնպուրկա կիթ-
մէք, օրատան Ինթըրլախընա վէ օրատան
եունկֆրատ, վէ Այկըր կիչըրլարընը
(պուզ տաղլարընը) զիյարէթ էտիպ օ թա-
րաֆլարտա կէօրմէյէ շայան եէրլէրի կէօր-
մէք, սօնրա Պրիէնցէր կէօլիւնտէն կէչիպ
Մայրինկէնէ կիթմէք, օրատաքի շայան ը
թէմաշա եէրլէրի կէօրտիւքտէն սօնրա,
Վիէրվալտաթաթէր կէօլիւնտէն Լուցէրնէ
վէ օրատան Պաղէլէ ալտէթ էթմէք իտի:
Պիր հաֆթա սիւրէն պու եօլճուլուզըմը-
ղըն շմէնտիֆէր վէ վափօր փարասը առէմ
պաշընա պիրէր Ինկ. լիւասը իտի: Պիղիմ
մէմէքէթին գաթըրճը հա արապաճըլարը
օլա իտի՝ պիղի միւֆիլիա չըգարըրլար իտի:
Լաքին հիւքիւմէթ զիյարէթճիլէր իչիւն
հէր չէյի գօլայլաշարըմըշ տըր:

Իսվիչերա իչինտէ իճրա էթտիլիմիզ
պու գըսա սէֆէր սայէսինտէ աօղրուտան
թապիլաթ իլէ իսօշ պիր միւլագաթտա պու-

լունտուգ: 4,000 մէթրօ եւրօքսէրիյինտէ
 դարլը պուզլու տաղլար, պիւթիւն օրմանլար
 վէ եհչիլիքէրլէ գափը պայըրլար վէ օվա-
 ւար, իշինտէն չայլար վէ ըրմազլար ազան
 տէրէլէր, տաղ թէփէլէրինտէն չաղլայա-
 րագ տիւշէն պիր չօգ չէլլալէլէր, տաքին
 աղուչլարընտա տէօրթ թարաֆտաքի եւրօ-
 սէք տաղլարըն վէ պայըրլարըն հիւսնիւնի
 աքս էյլէյէն վէ պու սիւքիւնէթի արա սըրա
 սուլարը երթըլ պիւսէն վափօրլարըն տալ-
 զալարը իլէ քէսր օլունան կէօլլէր, հէփ
 պիր տարաթ թօփլանմը տըրլար: Հէր
 նէրէյէ պագսան թէնէվիլի վէ թէպէտ.
 տիւլ, տաքին թապիւթ վէ ֆաալ հայաթ,
 հիւսն վէ հաշմէթ՝ պօլ պօլ սաշըմը:
 Պու եհրէլի տօլաշըրքէն հէր տաըմընըն
 պաշընտա եհնի մէնզարէլէր նազարը տիգ-
 գաթընըն ճէլպ ու տալթէթ էթտիյինտէն ա-
 տէմէ պու էսնատէ պաշգա պիր չէյ տիւ-
 շիւնմէք սաքի իւքեանսըզ օլույօր: Հէլէ
 պիր աղ վաղթըն օլուր տա օրատա պու-
 ւունան սէյր եհրէլի կէօրմէյէ չալըրը
 իսէն՝ օ զէման իշ էյլէնճէ հալինտէն չը-
 գըպ, թէհայյիւր, հաթթա իպա
 տէթ չէլլինի ալըյօր: Մէսէրա, Պա-
 զընըզ: Պիր տաղըն պէօյրիւնտէ դա-
 յա 200 մէթրօ դատար եւրօքսէրիքտէ
 եարլըմը, պու ետըրգտան աշաղը չաղ-
 ւայըպ ազան մէֆրէթ պիր սու պէտէնի
 4 եհրտէ չարփըրըպ տիւշտիւքսէն սօնրա
 պէշինճիսինտէ 1½ մէթրօ գուլթրունտա
 պիր տէլիքտէն ֆիսգիլէ աղղընտան չըգար
 կիպի տիշարը ֆըշղըրըպ գարշտաքի դա-
 յայա չարփըրըյօր, օրատան սույըն պիր
 գըտըմ կէրի եօգարը սըշրայըպ սէյրճիլէր
 իւզէրինէ եաղմուր կիպի էնիյօր, սու պէ-
 տէնի իսէ սէրփիլէրէք աշաղը էնէր իքէն
 իւզէրինտէ էլէյիմաղմա թէշքիլ օլունու-
 յօր: Եախօտ Կրինտէլուօլտ եանընտաքի
 Լուշինէնչուսպէրկէ պագընըզ: Ուզունըզու
 ½ միլաէն զիյատէ, եւրօքսէրիյի 100—150
 մէթրօ օլան գայատան քէսիլմիշ պիր տէր-

պէնտ, իշինտէն պէօյիւք պիր չայ ագմադ-
 տա, տիւար իւզէրինտէ տէմիրտէն եա-
 փըլմը եօլտան թա տէրպէնտին տիպինէ
 կիտէրսէն, օրատա նէ՝ աճայիպ պիր մէն-
 զարէ կէօրիւրիւն: Պիւթիւն տաղըն իշինէ
 չիվի կիպի չագըմըն եհչիլ պուզ քիւթէսի,
 (կիւնէշին զիյատը իշինտէն աքս էսիյօր)
 չայ պու պուզըն տիպինտէն ֆըշղըրըպ
 չըգըյօր վէ պուզըն տէրպէնտին պաշըն-
 տաքի գըտըմտան օ եւրօքսէրիքտէն պէօ-
 յիւք պիր ճէնտէլ աշաղը ագարքէն սու-
 լար թօղ կիպի տաղլարագ աճայիպ պիր
 հէյէթ քէսպ էսիյօր: Նէ՝ հաշմէթ, նէ՝
 ճէլալ: Եախօտ չու եւրօքսէք տաղլարը
 գափլամըն օլան կիշլըրլարա (պուզ քիւթ-
 լէլէրինէ) պագընըզ: Անլէրին եօգարլքի
 գըտըմտան անճագ գուլաղըզլար իլէ չը-
 գըտալիլըր, վէ հէր սէնէ պունա գուր-
 պան կիտէնլէր էքսիք տէյիլ տիր: Պիզ
 անճագ սօն ուճարընտա պիր գաշ մէթ-
 րօլուգ եհրէլի կէզաիք: Օրալարտա պիլէ
 պագարըն քի թամմ էօնիւնտէ պիր չաթ-
 ւագ, 5—10 մէթրօ տէրինլիյինտէ եհչիլ
 պուզ, գայըպ իշինէ տիւշէնին կիթտիյի
 կիւն: Պու կիշլըրլար իւզէրինտէ կիօթ
 տէտիլէրի մաղարալար տա վար: Պիրիսի
 առտէմ պօյունտա վէ ուզունըլը 100 ա-
 տըմ իտի: Իշինէ կիրտիյինտէ հէր թա-
 րաֆը պուզ օլան եհր, տիշարտան կիւ-
 նէշին փէրթէվիլէր պու պուզ իշինտէն կէ-
 չիպ փէք կիւզէլ փարլայօր իտի, խուսու-
 տա գափունըն աղղընտաքի օ կիւզէլ ըէնի-
 լէրի հիշ պիր գալէմ ըէտմ ու թարթի
 էտէմէզ: Պու պուզ քիւթլէլէրինին տիպին-
 տէն պէօյիւք չայլարըն գայնայըպ չըգմաթ
 տա կէօրմէյի տէյէն մէնզարէլէր տիր: Ա-
 րատա պիր պունլարտան գօճա պէտէնլէր
 գըրըլըպ տիւշէրէք տէհէթլի սէս չըգարը-
 յօրլար, պունլարըն իքիսինին սէսինի պիզ
 իշիթտի: Պիր եհրտէ տէ պու տիւշիւշ
 օլան պուզլարըն առտէմէր տէթէրէ իլէ
 պիշիպ չէհրէ կէօթիւրիւյօրլար իտի:

Թապիաթըն պօլ պօլ սաչտըլը պու
կիւղէլ վէ հաշմէթի շէյլէրի պէօյլէ ճա-
լիպ գըլան պիր շէյտէ օ մէմլէքէթ էհալի-
սինին էմէյի տիր: Պիզիւմ մէմլէքէթիմիզտէ
էօյլէ մէնզարէլէր, էօյլէ թապիի գուվվէթ-
լէր եօգ տէյիլ, լաքին անլէրի գուլլանմաղը
պիլմէյիզ, օլանլարընա մուգայյէտ օլմատան
խէ խարապէթ մէյի պիլիւրիզ: Իսվիշէրալլար,
եանի հէմ հիւքիւմէթ հէմ էհալի, պու
թապիի գուվվէթլէրի քէնտիլէրին սէրվէթ
մէնպաը տէյու թանըյարագ, անը էյի
մուհաֆազա էտիյօրլար: Նէպաթաթը
խուսուսա օրմանլարը մուհաֆազա էտի-
յօրլար, լուգուսուղ եէրտէ պիր եափ-
րագ գօփարմայօրլար, պրագըյօրլար քի-
թապիաթ տաղլարտա վէ օխալարտա եէ-
թիշտիւրէպիլէճէյի հէր շէյի եէթիշտիւրսին:
Պի գասապանըն տիշարընսա պիր եէր-
տէն կէշիյօր իտիք, պէօյիւք պիր թաշ
իւզէրինտէ պիր աղաճ պիթմիշ իտի:
Թէաճճիւպ իլէ անը արապաճըյա կէօս-
թէրտիյիմիզտէ, մէրգոււմ, «0 աղաճ 8
սէնէ տիր օրատա տուրույօր,» տէյու ճէ-
վապ վէրտի: Շէհր քէնարընտա, եօլ իւս-
թիւնաէ, պիր թաշ իւզէրինտէ պիր աղաճ
8 սէնէ տուրույօր տա, պէօյիւքտէն քիւ-
շիւքտէն հիշ պիր քիմսէ անա տօգանմա-
յօր! Պիզտէ օրա, ընու չօգտան չօճուգ-
լար գըրար պիթիւրի իտի: Պու սէպէպ-
տէն օրմանլար թա գարլար հուտուտու-
նատէք, տիք պայալարըն իշինտէք ու-
զանմը տըրլար: Եա պու մէնզարէլէրի
սէյր էտէճէքլէր իշիւն նագիլիէ գօլալլըլ:
Փէք աճայիպ, տտի արապալարտան մա-
տա, օթօմօպիլլէր, էլէթթիք թրամվէյլէրի,
շմէնտըֆէր, տիշի տաղ շմէնտիֆէրլէրի,
էլէթթիքլէ իտարէ օլունուպ տէմիր խա-
լաթլարլա տիք թէփէլլէր մաքինալարլա չէ-
քիլէն վակօնլար, հաթթա ուշրումլարըն
պաշընա էլէքթրիքլէ հալատան կէօթիւրիւլէն
վակօնլար հէր թարաֆտա հէր նէվ եօլ-
ճուլուղու գօլալլաթմը տըրլար: Պալատա

զիքը էթտիյիմ տէրպէնտտէն կէշիպ չա-
յըն կէօղիւնէ եէթիշմէք իշիւն եափըմըլ օ-
լան եօլա 2 միլիօն ֆրանգ (100,000 ֆրան-
սըլ լիրասը) սարֆ էթմիշ տիրլէր: Հէր
եէրտէ հօթէլլէր, եօլճուլար իշիւն իսթի-
րահաթ էտէճէք մահալլար տօփ տօլու:

Պու ճիւմլէ թէսհիլաթտան իսթիֆատէ
էտէրէք, էվրօփա վէ Ամէրիգատան պի-
հիսապ սէյյարլար մէմլէքէթի տօլտուրու-
յօրլար, վէ կէշիպ օրա էհալիսինէ միլի-
օնլարճա լիրալար պրագարագ կիտիյօրլար:
Պու թապիի մէնզարէլէր էհալինին սէր-
մայէսի օլտուղունտան անա մաղազալարը-
նա օլուր կիպի տիգգաթ իլէ մուգայյէտ
օլույօրլար:

Մէմլէքէթիմիզտէն ֆարգըլ օլան պու
մէնզարէլէրի կէօրիւնճէ թապիաթըն հիւսն
ու ճէլալինտէն, վէ գավաիտ վէ ինթի-
զամընտան Ալահըն մէվճուտիյէթինէ տաիր
ախը օլունան իսպաթ խուսուսի պիր սու-
րէթտէ նազարը տիգգաթըմըլ ճէլպ էյ-
լէտի: Պիր եէրտէ իքի ըէսասմլար օթուր-
մուշլար, պիր օրմանտան կէշէն չա-
յըն պիր գըսմընտաքի հիւսնիւն ըէսմի-
նի չէքիյօրլար իտի: Իքի իւշ սաաթ
սօնրա տէօնտիւյիւմիզտէ տահա օ
հիւսնիւն գօփիսալընը ալմագ իշինի պի-
թիլէմէմիշլէր իտի: 0 գըսմտաքի հիւսն
պիւթիւն օ իւլքէտէ պուլունան հիւսն ու
ճէլալըն միլիօնլարտա պիրի իտի: Իմօթի
օ քիւշիւք նօղթտա ըէսասմլարը մէֆթուլն
վէ մէշղուլ գըլան պիր հիւսն վար տըր
տա, պագիսինտէ եօգ մը տըր: Վէ պու
ճիւմլէ հիւսն ու հաշմէթ ֆիքըսիլ մի
օրալարա սաչըլմըլ տըր: Իմքեանսըլ. օ-
լամագ: Մութլագա պու թապիաթը
թէգեին էտէն պէօյիւք պիր Բէսասմ մէվ-
ճուտ տըր: Ամմա նիշիւն պիր աղ սօնրա օ
մէնզարէլէրտէն օսանըյօրըլ: Չիւնքի ա-
տէմ թապիաթտան պէօյիւք տիր: Պուն-
լար օյունճագլարըմըլ տըրլար: Բուհու-
մուղ պունլարըն մէնպալընա Սէմալի ֆէ-
տէրիմիզին ճէմալինէ թալիպ տիր:

ՇԻՄԱԼԸ ՇԱՐԳ ՊՈՒԼՈՒԹԼԱՐԸ

Մէմէքէթին ճէնուպինտէ, վաստի վէ շիմալը դարպընտա զուհուր էտիպ պիւթիւն տիյարը միւթէզարրըր դըլան ֆուրթունալար քեաֆի տէյիլ իմիլ կիպի, շիմաի տէ շիմալը շարգ ուֆուգըմըզտա պուլութար կէօրիւնմէյէ պաշայօր : Վան, Մուշ վէ սաիր թարաֆլարտան իսթիպտատ վէ մէզալիմ, թէհտիտ վէ թէհլիքէ սէտալարը իշիտիլիօր : Քիւրա պէյլէր էլինտէն իշթիքեալար հէմ ֆիւրալէր հէմ էրմէնիլէր թարաֆընտան ըէֆ էտիլիօր : Տահա կէչէն կիւն պիր թագըմ ճանլարը եանմըլ ֆիւրալէր քէնտի պիւտիքլէրի ուսուլտա իֆաատէ ի հալ իշիւն վալիթալթա կէլմիլէր իտի, վէ լաքին ճանլարը պիր գաթ տահա եանմըլ օլարազ էսքի ուսուլտա քէնտի մէմէքէթլէրինէ կէօնտէրիտիլէր : Արազի մէսէլէտի էլսն հալ ու թէսվիյէ էտիլմէմիլ վէ վաթանըմըլա թուլու էտէն մէշուլթիյէթ շէմիինին փէրթէվլէրի հալա նիչէ ֆիւրա պէյլէրինին օճաղլարընա նուֆուզ էտէմէմիլ տիր : Պու եիւզտէն իշթիքեալար վէ գանաաթսըղըզլար իշիտիլմէքտէ օլուպ օ թարաֆլարըն ահվալը հաթթա գօնաօլօլարըն տա նազարը աիգվաթընը ճէլպ էթմէյէ պաշայմըլ տըր :

Օրայա հիւքիւմէթ ապէր կէօնտէրիպ մէշուլթիյէթի թէհէմին էթմէյէ միւրտա էյլէմիլ տիր : Կէչէն կիւն Սուպուին պաշ մէզալէսինտէ «Տ. Բ.» պու մէսէլէտէն պահս էտէրէք միւշքիլաթըն պաշընա իքի մէնպատան զուհուր էթտիլինի պէյան էտիյօր իտի, շէյլէքի էվլէլա, օ թարաֆլարտա պուլունան մէմուրլար մէշուլթիյէթի թէրվիմ էտէճէք իրատէթ եա իգթիտարա մալիք օլմատըզլարընտան տէրէպէյլէրի մէյտան պուլույօրլար : Սանիէն, մէրքէզի հիւքիւմէթ մուայյէն վէ գաթի պիր մէսլէք թուլմատըլընտան թաշրատա պուլունան մէմուրլար վէ տէրէպէյլէրի եէնի իտարէնին գուվլէթ վէ նուֆուզընը հիսա

էթմէյօրլար : Պու միւթէլաալար փէք սահիհ տիր : Լաքին միւշքիլաթըն մէնպալըն կէօրմէք պիգի թէհլիքէտէն սալիմ գըլմազ, վէ պու կիւն հիւքիւմէթին իթթիխազ էթտիյի իհթիյաթքեարանէ թէտապիրէ ըաղմէն պէօյիւք պիր թէհլիքէ էօնիւնտէ պուլունույօրըզ, վէ պիգճէ թէհլիքէ պաշընա շու ճիհէթլէրտէն տիր :

Էվլէլա, պու միւթէպիտ տէրէպէյլէր վէ աճիզ, պէլքի տէ տէվր ի իսթիպտատ տաթմլէրի օլան պիր թագըմ մէմուրլար պաղը պիէսա եայղարալար չըգարա պիլիլլէր, վէ «Էրմէնիլէր իսեան էթտի, ֆիւրալէր օնլար իլէ պիլիլշտի, այրը պիր պէյլիք իսթէյօրլար,» տէյու օրթալըղը վէլլէլէյէ վէրիպ հիւքիւմէթի շէտիտ պիր մէպէք իթթիլաղընա, վէ «Արլարը վուրուն,» էմիինէ սէվգ էտէպիլիլլէր : Պու նէթիճէյի էլտէ էթմէք իշիւնանլէր պիր չօգ թէվլաթուրլար տա չըգարապիլիլլէր : «Էրմէնի գօմիթէլէրի էհալիյէ սիլահ տաղըլթըյօր,» «Տինամիլթ վէ թօփլար հաղըրլայօրլար,» «Բուսիատան գօմիթէճիլէր կէլիյօր,» «Քիւրալէր պէյլիք իսթէյօր,» տէյէպիլիլլէր : Պունտան «սու ի թէֆէհհիւմէր» մէյտանա կէլէպիլիլլէր : Հիւքիւմէթ վէ թիւրք էհալի պու եայղարալարա ինանապիլիլլէր : Նէթիճէտի : Պու նէվ «սու ի թէֆէհհիւմ»լէրին նէթիճէսինի Աստանա վագըասընտա կէօրտիւք :

Պիր թէհլիքէ տէ ասաքիլին «իսեան պատարըմազ» սըրասընտա էսքի մէսէլէթի իթթիլազ էթմէսինտէ վար տըր : Արնավուտլուգտա անլէր իսեան պատարալըմ տէր իլուգտա անլէր իսեան պատարալըմ տէր իլաքէն պիր թագըմ մէզալիմ, վէ նապէճա թարիգլէրէ տէօնտիլէր, վէ նէթիճէսինտէ եինէ պիւթիւն մէտէնի տիւնտանըն զաղապ վէ նէֆրէթի մէմէքէթիմիլ ալէյհիւնտէ թուլթուշտու : Իմտի շարգ ի Անատօլույա կէօնտէրիլէն զապիթլէր եա ապէրլէր արասընտա, մաազ Ալլահ, պու նէվ էսքի գաֆալըլարտան պուլունուրտա պէօյիւք միւշայազ ալարտա եօլ աշապիլիլլէր :

Պիր թէհլիքէ տէ էհալի թարափրնտան չըգտպիլիր: Մէյտանտա թէտալի էտիլէ-
ճէք հագիգի պիր տէրտին պուլունտուզու աշիքեար տըր: Պու միւղայագանն տէֆ էտիլմէսինի պիհագգին էհալի հիւքիւ-
մէթտէն պէքլէր: Լաքին էհալի պու մաթ-
լուպընը սու ի թէֆէհհիւմէ սէպէպիլէթ վէ-
րէճէք պիր թարիգտէ իսթէմէյի տէյիլ տիր: Էհալիսիլ պու սրլատա թէլաշ, սա-
պըրսըզըզ, վէ հիւքիւմէթէ իշթիրաքըզըզ եա էմնիյէթսիլիլէ կէօսթէրմէքլէ իշի տահա
զիյատէ կիւճէշտիրէպիլիլէր: Ատանա հա-
տիսէսինաէն պու խուսուստա տախի էփէյի միւէսսիր տէրպէր էօյրէնտիք, անլէրի ու-
նութմայալըմ: այնի խաթալարա տիւշ-
մէյէլիմ:

Պու Շարգի Անասուլու մէսէլէսի տօղ-
րուտան պիլ էրմէնիլէրէ ալագատար օղ-
տուզու իշիւն ծնու պիզիմ ճիտտէն վէ տիգգաթլա թամիգ էթմէմիլ վէ պու
եիւզտէն պիր սու ի թէֆէհհիւմէն պիր միւ-
ղայագա եա իսթիշաշըն զուհուր էթմէմէ-
սինէ չալըչմամըզ ագտէս վագիֆէմիլ տիր: Պու նէվ նախօշ հալլարըն վուգուի նէ մէշ-
լութիյէթին, նէ հիւքիւմէթին, նէ թիւրք-
լէրին, նէ տէ էրմէնիլէրին իշինէ կէլիր: Մէշլութիյէթին իշինէ կէլմէզ, չիւնքի տա-
խիլի գարըչըզըզլար մէրքէզի խտարէյի տախմա զաիֆլէնտիրիյօրլար: հիւքիւմէթին
իշինէ կէլմէզ, չիւնքի պու նէվ իղթիշաշ-
լար տախմա խարիճի միւտախէլէյէ եօլ ա-
շըյօր վէ հիւքիւմէթի Օսմանիյէնին եա միւքաէն
պիր գըլթա եա նուֆուզընտան պիր գըսմ զայ էթմէսինէ սէպէպ օլույօր-
լար: Թիւրքլէրին իշինէ կէլմէզ զիրա մէմ-
լէքէթ իշինտէ վուգու պուլան հէր պիր իղթիշաշ մութլագա
թիւրք էհալիլի ախ-
լագճա տահա զիյատէ տիւշիւրմիւշ տիր, վէ
էրմէնիլէրին իշինէ կէլմէզ, զիրա շու սօն
սէնէլէրտէ վէրտիլիսիլ պէօյիւք զիյանլար
իւզէրինէ պիր զիյան տահա վէրմէք պիզի
թագաթտան տիւշիւրլար:

Շու հալտա մէմլէքէթիմիլիին Շիմալի
Շարգ ճիհէթինտէ թօփլանան պուլութլա-
րշն տէֆի իշիւն հէմ հիւքիւմէթ, հէմ
թիւրքլէր, հէմ էրմէնիլէր, հէմ մէշլու-
թիյէթիւրլէր Գիւրտլէր միւթթէֆիգէն
չալըչմագ կէրէյիլ:

ԱՆՎԱԼԸ ՀԱԶԸՐԷ

Վիւֆէշաւնըն մէվգիի — Պիր վա-
գըլթտան պէրու վիւքէլատա թէպէտտիւլ
սէօզլէրի ճէրէյան էթմէքտէ տիր: Հէյէթ
ի վիւքէլատաքի պու իսթիլաֆա Մալիյէ
նագըրը նախ պէյ իլէ Մահմուտ Շէվքէթ
փաշա արաւընտաքի պիլ իթթիֆագսըզըզ
սէպէպիլէթ վէրիյօր տէյու սէօլէնիլիյօր:
հէօյա քի նախ պէյ պիւտմէտէ պիր միլիօն
լիրալըզ պիր իղթիսատ իճրա էթմէք իսթէր,
վէ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա պուլնա բուի
րիզա կէօսթէրմէզ: Պուլտան էվլէլ Մահ-
մուտ Շէվքէթ փաշանըն ճափիտ պէյ իլէ
տախի պէօլլէ պիր մէսէլէսի օլտուզու ըի-
վայէթ օլունտու իտի: Գապինէնին պու
միւթէրէտտիտ հալը պիլա չիւպհէ մէմ-
լէքէթին հայաթ ը սիյասիյէսինէ տօղրու-
տան թէէսիր էտիյօր: Վագաա պու կիւն
մէմլէքէթ օրտունտն մուտվէնէթ վէ սա-
տագաթլընա օ գատար միննէթտար վէ
մէրպուլթ պիր հալտա պուլունույօր քի,
Հարպիյէ նագըրընըն օրտույու խտարէ էթ-
մէք էմրինտէ հէր կէօնէ մէվանիտէն սա-
լիմ պուլունմասը միւնասիպ տիր: Տիկէր
թարաֆտան էկէր գապինէնին ազալարը
մէմլէքէթին սէլամէթի իշիւն մութլագա
էլզէմ օլան մէպլաղը թալին էթմէք էմ-
րինտէ իթթիֆագ էտէմէզլէրտէ, պու շէյ
գապինէնին ազալարը սրաւընտա պի-
րիպիլլէրի իլէ իթթիֆագ էտէմէյէճէքլէրի
մէսէլէլէրին պուլունտուլունա տէլալէթ է-
տէր: Պու մէսէլէյէ տաիր կէչէն կիւն Ազա-
սամարստա եազալըզ պիրպէնտտէ Տ. Վլա-
խօֆ էֆէնտի խտախ էտիյօր իտի քի, գա-

պինէտէքի շիմաքի իխթիլաֆըն իմա է-
տիլէնտէն մատա կիզլի սէպէպլէրի պու-
լունմագ կէրէք, վէ էկէր պու սէ-
պէպլէրի էհայի տողրուտան պիլմիշ օլսա
մէմէքէթ իշին տահա խայրլը օլաճագ
տըր :

Կիրիս մէսէյէսի.— Թսլմզտա նէշը
օլունան պիր պէնտտէ Կիրիտ մէսէլէսինէ
տաիր աթի իւզ էֆքեար պէյան էտիլմիշ
իտիւ «Կիրիտտէ սէվլէթլէր թարաֆընտան
թալին էտիլէն ֆէվգէլատէ գօմիտէր Մ.
Ջաիմիսին միւտտէթի մէմուրիյէթի նի-
հայէթ պուլմագ վէսիլէսիյլէ պու մէսէլէ
թէքրար ույանտըրլտը Կիրիտ մէսէլէսինին
սուրէթի գաթիյէտէ հայլընըն զէմանը
կէլմիշ տիր Կիրիտիլէր իշին մէսէլէսին
սուրէթի գաթիյէտէ հայլը, անճագ Կի-
րիտի Եունանիսթանա պիրլէշտիրմէքլէ օ-
լուր Խրիսթիյան անտըրլտան պիրիյլէ,
մէսէլա էրմէնիլէրլէ գուհուր էտէն իխթի-
լաֆ գօլայ թէսպիյէ էտիլէճէք մահիյէթտէ
տիր. ֆագաթ Կիրիտ մէսէլէսի էօյլէ տէ-
յիլ տիր Գունուն սէպէպի իսէ, էօթէտէ
միւսթագիլ վէ Բում ունսուրունա աիտ
պիր հիւքիւմէթին մէվճուտ օլմասը տըր,
պիր միւսթագիլ էրմէնի հիւքիւմէթի իսէ
հօգ տըր Կիրիտ Խրիսթիյանլարը Եունա-
նիսթանըն քէսպի իսթիգլալ էթմէսինէ
Եիւզ սէնէ էվվէլ քէնտիլէրին տէ Եու-
նանլըլար գատար չալըշտըղլարընը իտ-
տիա էտիյօրլար Ետայը Եունանիսթանըն
պիր փարչասը ատտ էտիյօրլար Ծամանլը-
լարա հիշ մուհապպէթլէրի գալմամըշ,
պիւթիւն նազարլարը Աթինայա չէվրիլմիշ
տիր Թիւրքիանըն ֆէնա ահվալը եա սու ի
իտարէսինտէն տէյիլ, անճագ պիր միլլի
հիսս իլէ Եունանիսթանա պիրլէշմէք իս-
թէյօրլար Մատամ քի, Կիրիտտէ ասա-
նըն Եունանիսթանա իլհագընտան պաշգա
պիր սուրէթլէ սուլհ ու սիւքիւնըն իմքեանը
Եօգ տըր, Թիւրքլէրէ պու չարէ ի թէսպի-

յէյի իճրա էթմէլէրինի թաւսիյէ էտէրիլ :
Էֆքեարը ումումիյէյի շիտտէթլէ թէհ-
Եիճ էթմէքտէն ֆաիտէ չըգմաղ. վագ-
թըլլէ Ֆրանսըղլարըն Լուիգիանա իշին
հափտըղլարը կիպի Թիւրքլէրին տէ Կիրիտ
ատտարնտաքի մէնաֆիինի սաթմալարընտան
պաշգա չարէ Եօգ տըր : Մէսէլէսին պու
Եօլտա թէսպիյէսի Թիւրքլէրին նամուս վէ
չէրէֆի միլլիլէրինէ լէքէ կէթիւրմէղ :
Պօնա Հէրոէք մէսէլէսինտէ պու Եօլա
միւրաճաաթ օլունտու : Պու սուրէթի
թէսպիյէ կէրէք Թիւրքիանըն, կէրէք տէվ-
լէթլէրին մէնֆաաթընա փէք մուվաֆըղ
տըր :

Թսլմին պու պէնտէ ճէվապէն պիր
պաշ մէգալէ նէշը էտիպ տէմիշ տիր քի,
«Կիրիտիլէրին չիքեայէթի մատէմ քի
սու ի իտարէտէն, կէօրսիւքլէրի զուլմ ու
թէաատիտէն տէյիլ, մատէմ քի Կիրիտ-
իլէր՝ գալպլէրինտէ ույանան, հաշայան
Եունանլըլըգ հիսսինէ — պիր հիսս ի միւ-
լիյէ — իթթիպաէն պիրլէշմէք արղու է-
տիյօրլար, մատէմ քի Կիրիտիլէր պաշգա
պիր շէյ իլէ մէմուն օլմայաճագլար, օ
հալտէ Կիրիտ Եունանիսթանա վէրիլսին վէ
պունա մուգապիլ Թիւրքիայա պիր մըգ-
տար մէպլաղ իթա էտիլսին : Պու՝ մէսէլէ-
սին պիր ճիհէթի տիր Հալ պու քի մէ-
սէլէսին պիր տէ Օսմանլը նօղթա ի նա-
զարընտան կէօրիւնիւշիւ վար : Մատէմ քի
Օսմանլըլար եա մահվ օլմաղա եա Կիրի-
տի մուհաֆաղա էթմէյէ աղմ էթմիլլէր,
մատէմ քի պաշգա հիշ պիր շէյլէ Օս-
մանլըլարը մէմուն էթմէք գապիլ տէյիլ
տիր, օ հալտէ Կիրիտ իտարէ ի Օսմանիյէտէ
գալըն : Իշի եալընըղ հիսսիյաթ ճիհէ-
թինտէն տիւշիւնիւրսէք Կիրիտիլէրին հիս-
սիյաթընը տիւշիւնիւրսէ տէ Օսմանլըլարըն-
քինի տիւշիւնմէք հագգաղըղ օլուր :
Կիրիտ եալընըղ հիսսիյաթ մէսէլէսինտէն
զիյատէ պիր մէնֆաաթը հայաթիյէ, պիր
միւվաղէնէ մէսէլէսի տիր Կիրիտ ատտար-

ներն հեման հեր թաշը ալթընտա պիր շէ-
հիտիմիզ մէտփուն ալը: Յրանսըզարըն
Լուիդիանա ատաարնտա պէօյլէ մէնֆատթ-
լարը, պէօյլէ խոթըրէլէրի վա՞ր մը տըր:
Կիրիտ ատաար Եունանիսթանա իլթիհագ
էտէրսէ, Եունանիսթանըն գուվլէ ի առքէ-
ոյիյսի արթածագ, օնուն գուվլէթի իսէ
պիզիմ զարարըմըզա տըր: Պու զարար փա-
րա իլէ գարշըլաշտըրըլամագ: Կիրիտին տէ-
նիզէ պաթըպ մահվ օլմապը պիզէ տահա
միւլայիմ տիր: Շու հալտէ մէվզիի, գըյ-
մէթի, էհէմմիյէթի սէպէպինտէն Կիրիտ-
տէն վաղ կէշմէյիզ: Էյէր հէր գավմա՝
հանկը տէվլէթին իտարէսի ալթընտա եա-
շամաղը թէրծիհ էթտիյի սօրուլարագ ա-
լընան ճէվապա կէօրէ մէվճուտ տէվլէթ-
լէրին հուտուտու տէյիլէճէքսէ, պիզ
պունա պու կիւնաէն բաղիյիզ, աճէպա
թաշիզ տա բաղի՞ մի տիր»:

Հախմ ուսուրը. — Օգոս. Յտէ Մ.
Ամէրիգա իլէ Իսկիլթէրա վէ Յրանտա ա-
րաարնտա հաքէմ ուսուլունա սուլհ հատ-
նամէսի իմզա էտիլմիշ իտի: Պու ահտնա-
մէ Մ. Ամէրիգա Սէնէթինէ (այսն մէճիսի)
թագտիմ էտիլաիքտէ, հէյէթ ի մէզքիւ-
րէնին միւնառէպաթը էհէնէպիյէ զօմիթէ-
սի մէզքիւր ահտնամէտէ պաղը թատիլաթ
թէքլիֆ էյլէմիշ տիրլէր: Պունտան էվ-
վէլքի սուլհ մուահէտէլէրինտէ պաղը
հայաթի մէսէլէլէր խուսուտա տէվլէթլէ-
րին իզզէթ ի նէֆսինէ ալագատար օլան
մատտէլէր մուահէտէ խարիճինտէ սայըլ-
մըշ իտիլէր: Պու սօն մուահէտէտէ անյէր
տախի հաքէմ մահքէմէսինէ արղ էտիլէ-
պիլէճէք տիր: Վէ էկէր պիր թարաֆ
մէվզուը միւպահէտէ օլան մէսէլէնին մուա-
հէտէ տախիլինտէ պուլունտուլունա շիւպ-
հէ էթսէ, պու սիւալ տախի սուլհ հա-
քէմ հէյէթինին ըէյի իլէ թային օլունա-
ճագ տըր: Իլթէ պու նօղթայա Սէնէթին
զօմիթէսի էքսէրիյէթլէ իթիրապ էտիպ,

պէօյլէ պիր մէսէլէն Գանունը Էսասիյէ
մուզայիր օլտուզունու իտտիա էթմիլէր
տիր: Պունա պիր միսալ մագամընտա
մարուֆ «Մօնրօ մէսէլէյի»նի զիլըր էտիյօր-
լար, շէօյլէ քի պիր տիկէր տէվլէթ
«Մօնրօ մէսէլէյինին թաթպըզընա բաղի
օլմագտա, օ զէման Մ. Ամէրիգա հիւքիւ-
մէթի՝ մէզքիւր մէսէլէյին նաֆըզ օլուպ օլ-
մատըզընը հաքէմ մէճիսի հուզուրունա
գօյմաղա մէճպուր օլածագ. պու իսէ Մ.
Ամէրիգանըն ետափամայածաղը պիր շէյ
տիր: Գօմիթէնին ագալիյէթը բափօրթու-
նըն նէ օլտուզու տահա մալիւմ տէյիլ
տիր, լաքին էլպէթթէ Սէնէթ պու բա-
փօրթլարը թահթը միւզաքէրէյէ ալարագ
սօն պիր զարար վէրէճէք տիր: Սէնէթ
էքսէրիյէթին էֆքեարընը թատիլպ էտիպ
ահտնամէտէ թատիլաթ պապուլ էտէրսէ,
օ զէման Մ. Թէֆթին մէվզիի պիր աղ
նախօշ հալ քէսպ էյլէյէճէք, վէ սուլհ
մուահէտէսինին պու սուրէթի պօշա տիւ-
շէճէք տիր: Լաքին սուլհ թարաֆտարլա-
րը պունտան մէյուս օլմայարագ մագսէտի
մէզքիւրիւ իլէրի սիւրէճէքլէր տիր: Ին-
կիլթէրու պու ուսուլըն գապուլ օլունմա-
պը թարաֆընտան տըր:

Մ. Գարնիկի Գրեթէմփօրէրէի Ռիվի-
նըն Օգոստոս նուսէսինտէ պէյնէլմիլէլ
սուլհ մատտէսի իւզէրինէ շայանը տիզ-
գաթ պիր պէնտ նէշը էտիպ, պու խու-
տուտա հիւքիւմէթլէրին պաշ մէմուրլա-
րընըն պիրպիրլէրի իլէ շախտէն միւլագաթ
էթմէլէրինին մէնֆատթընը վէ սուլհ հա-
քէմ մէհքէմէլէրինէ տէվլէթլէրին հայսի-
յէթ ի զաթիյէսինէ ալագատար օլան մատ-
տէլէրին տէ կէթիլիլմէսինին լուզումընը
կէօթէրիյօր, վէ իւմիտ էտիյօր քի Աֆ-
րիգալըլար վէ անլէրին էվրօփատաքի խըսմ-
լարը օլան միլլէթլէր էտարէթ վէ տիւ-
վէլլօ կիպի ֆէնա առէթլէրի տիւնհատան
գալտըրըզլարը կիպի, մու հարէպէ պէլի-
յէսինի տէ տէֆ էթմէյէ մուվաֆֆագ օ-
լածագլար տըր:

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

ՊԱՏ. ԳՌՈՒԶԵԱՆԸՆ ՍԻՓԵՐԼԵՐԻ ՎԷ ՄԱԳՍԷՏԻ

ՏՕԳ. Ա. Ս. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Պիր միւտտէթտէն պէրու Պատ. Խա-
չատուր Գուռզեան «Ազգային եւ եկեղե-
ցական խնդիր»ը, սէրնամէսի ալթընտա
տէհէթըի եայղարալար գօփարմագտա,
վէ պու միւնասիպէթըի հէր թարաֆա
սալարըրպ հիւճիւմէր էյլէմէքաէ պու-
լունմը ալը: Կէօրիւնիւր քի՝ հիւճիւմէրի
թէրթիպ վէ թէարրուզարա թէհէպպիւս
էյլէմէզտէն քէնտի մահիյէթինի սէթը է-
տէճէք փէրտէլէրի, վէ միւտաֆաայա
գարչը պարընաճաղը իսթիհքեամլարը էյի
ինթիթապ էյլէմիշ տիր:

Պատ. Գուռզեանըն պու թէարրուզար
էննասընտա քէնտինէ սիփէր ալարըը նօգ-
թալարտան պիրի՝ միւռքիւն լուղէթի
տիր: Նէ՛ ալա, գուլաղա նէ՛ խօշ պիր
լուղէթ, իթթիհատ իչիւն մուհարէպէ է-
տիյօր: Խնան իչիթտիյինտէ, Խաչատուր
առափեալ կէլմիշ իտիյինէ ինանըպ թէ-
չէքքիւրինտէն եէրէ գափանաճաղը կէլի-
յօր, վէ չայէտ թէրէտտիւտ էտէճէք՝
հաթթա մուխալիֆ պուլունաճաղ գատար
քիւթթա պիրի պուլունուրսա, վաճ ճոււն
հալինէ, աւճկաւիս, մոչեռանդ, ազ-
գակործան, խաւաւաւիս, սիւհալարը
պաշընա եաղմուր կիպի եաղըյօր:

Պատ Գուռզեանըն սիփէր ալարըը տիկէր
իսթիհքեամ տախի Հայ եկեղեցի տիր:
Պու փէրտէյի պօվիւսնի փէրտէսի կիպի
եիւզիւնէ էօրթիւպ իսթէտիյի թարաֆա
ալարըրալըը հալտէ, գարչըրնտա հէման
կէօղլէրինի գափայըպ թէսլիմ օլան օլուր
իտէ նէ՛ ալա, եօգ էյէր «Պէն շէօյլէ ինա-
նըրմ, պէնճէ հաղիգաթ պու ալըր,
պուրտան վաղ կէչմէմ, վիճաանըմա գար-
չը միւթթէհիմ օլմամ, ինսանլարա տալ-
ղափուղլուղ էթմէմ», տէմէյէ ճէսարէթ

էտէն օլտո՞ւ մը, ալ սանա պիր պէլա:
«Հայ եկեղեցիյէ հագարէթ էթտի»,
«Միջնադարեան թատափուրլար մէյտանա
կէթիրտի», «Միլլէթէ թէֆրիգա պրագտը»,
կիպի հիւճիւմէր իլէ պիւթիւն միլլէթին
նէֆրէթինի անըն իւզլէրինէ տէճնտէրմէյէ
չայըըյօր, թըպգը «Վաճ, Կիւսվուր Տի-
նիմիղէ սէօյսիւ» եօլլու պիր ուսուլ:

Գուռզեան էֆէնտինին իւչիւնճիւ սիփէ-
րի վէ իսթինատկեանը տախի Մր. Այէն
տիր: Մր. Այէն իլէ հէմէֆքեար օլմայան,
Մր. Այէնէ մուխալիֆ սէօյլէմիշ, եաղմըշ
տիւչիւնմիւշ եա տիւչիւնճէք օլան քիմ
օլուրսա օլոււն. «Զուրմ էթտի», «Թէստ-
տի էթտի», «Հիւճիւմ էթտի», «Մէր-
համէթսիզ տարպէլէր վուրտու», «Էնճամ
«Էօլտիւրտիւ»: Ալ սանա պիր եայղարա:
Հէր քէ՛ իչիթտիյինտէ թապիի չու զալիմ
ինսանլարա՝ չու պարպան միւթէսաարպ-
լարա գարչը նէֆրէթ վէ ինթիգամ րու-
հու իլէ տօլաճաղ:

Լաքին աճէպա Գուռզեան էֆէնտինին
մագսէտի նէ՛ տիր. նիչիւն հիշ պիր էրմէնի
մուհարրիւր, հիշ պիր զաղէթա եա էտիպ
պու եօլտա պիր շէյ տէմէյիպ սիւքիւթ
էտէր իքէն, պու զաթ տափուլ զուրնա
իլէ օրթայա տիւչմիւշ տիր:

1. Միւմաիլէյհին մուճիպի Ազգային
Միւռքիւն տըր տէյու տիւչիւնէպիլիւրիլ:
Պէլքի Փրօթէսթանըրը կէրի անա քիլի-
սէյէ տէճնտէրէրէք պիրլիք մէյտանա կէ-
թիրմէք արզուսը քէնտինի թահրիք էտի-
յօր, վէ թահրիւթլարընըն զահրի պօյաար
րէնկի տէ պու ալըր: Լաքին պիլմէյի տիր
քի, պուրնուն միւմքին օլուպ օլմաարըր,
ֆաիտէլի օլուպ օլմաարըր պահսը շէօյլէ
տուրսուն, յիւզումը եօգ ալըր: Պու կիւն
մէզհէպի էֆքեարըն միլլի իթթիհատըրըպ
սալա ալագաար օլմաարըրըն պիլմէյէճէք
տէրէճէտէ ահմագ պիր ֆէրա գալմամըշ
տըր: Պու կիւն հէր քէս պիլիւր քի պիր էր-
մէնի՝ Փրօթէսթան օլտուն, նէ օլուր օլտուն

երեսէ երմէնի տիր: Պունու Փրօթէսթանլար
գաւլէն, ամէլէն, հիսսէն, հայաթէն, մէվ-
թէն խապաթ էթտիլէր: Հէր քէս պիլիւր քի
Գունուգեան էֆ. պիր վազթ Փրօթէսթան
մինպէրինտէ կէօզլէրինի եումուպ պաղըր-
տըղը զէման նէ գասար էրմէնի իտի իսէ,
պու կիւն սախի Փաթրիգխանէ խըզմէ-
թինտէ այնի տէրէճէ էրմէնի տիր: Իմտի
պու եայլարայա հաճէթ եօզ վէ պունլարը
քէնտիսի տէ պիլիւր:

2. Բունահի խէշաս արզուսը օլապի-
լիր: Պէլքի Փրօթէսթանլարը սօղլու ի-
մանտան վէ թարիգտէն սափմը կէօրէրէք
անլէրի խէշաս օլմալարը իչիւն տալթէթ է-
տիյօր տէյու խաթրա կէլիւր: Լաքին էյէր
Պատ. Գունուգեանն մագսէտի պու օլա
իտի, պիզզաթ օ քիլիսէնին էվլատը օլուպ
մէնէլէրճէ իպատէթխանէ եիւզիւ կէօրմէ-
յէն, հաթթա աչըգտան աչըղա տինսիզ-
լիյի թագրիր էտիպ, տինէ խասիմ օլան
պինլէր, ծն պինլէրէ չայըչմասը իճապ էյ-
լէր իտի:

3. Էրմէնի իիլիսէսիին իսչուհի: Պու
տա Գունուգեան էֆէնտինին Փրօթէսթան-
լար իլէ գօնուշուր իքէն գուլլանտըղը մաս-
քէ տիր: Փրօթէսթանլարա տէյօր քի,
«Պէօլլէ այրը օլուր իսէք պիր շէյ եափա-
մայօրըզ, կիտիպ իչէրինէ կիրէլիմ վէ ի-
չէրիտէն իչէլիպ քիլիսէյի իսլահ էյլէյէ-
լիմ:» Պունու տահա գուվլէթիլի սէօզլէր
իլէ սարֆ էտիյօր վէ պու եօլ իլէ Փրօ-
թէսթանլարըն տա խաթրընը խօշ էտի-
յօրըմ զանն էտիյօր:

Լաքին Գունուգեան էֆ. պիլմէլի տիր քի,
էրմէնի միլլէթի քէնտի քիլիսէսի տէրու-
նինտէ պիր թագըմ միւրայի վէ մապէ-
լիլէր կէօրմէքսէն իսէ, էվլատարը արա-
սընտա էֆքեար վէ իմանընը ալէնէն թագ-
րիր էտէն մէպտէ սահպի հագիգի էր.
մէնիլէր կէօրմէյի տահա զիյատէ թէրճիհ
էյլէր: Էյլլէ իսէ ապ մագսէտի նէ տիր:
Պիլլէ էյլլէ կէօրիւնիյօր քի, իլք մագսէ-

տի խօշ կէօրիւնմէս տիր: Էյէր Գունու-
եան էֆ. միւրայիլիլ լուղէթինի ապ մա-
նտընտա գուլլանտա վէ թարաֆէյնէ պիր
փրօղրամ թագտիմ էթսէ վէ նէրէտէ
պիլլէլէլէճէյինէ տաիր պիր նօզթա թային
էթսէ, շու միւճահէտէսինի էն էվլէլ պիլ
ալըղլար վէ քէնտի իլէ պէրապէր եա զազի
եա շէհիտ օլուր իտիք. լաքին շիմտիքի
մէվգիի քէնտինի հէր իքի թարաֆըն տախի
եիւզիւնտէն տիւշիւրիւյօր իտիյինի ֆարգ
էթմէյէճէք տէրէճէտէ տալտըրմըշ տըր:
Ձիրա պիր թարաֆա եագըչմազ լիսանլար
իլէ հագգսըզ հիւքմէր էյլէյէրէք ծն-
լարը տաիմա ումում միլլէթին ատալթէ-
թինէ միւպթէլա էթմէյէ չայըշտըղը իչիւն
անլէրին եիւզիւնտէն տիւշտիւլիւ կիպի,
էքսէրիյէթի թէշքիլ էտէն Լուսաւորչական
պիրատէրլէր տէ պու մուամէլէտէն տօլայը
մէմնուն օլմայօրլար: Ձիրա պիր մուհիմմ-
զըսմը իչիւն զաթէն տին վէ եկեղեցինին
ապա էհէմմիյէթի եօզ տըր: Պունլար Պատ.
Գունուգեանն պաշնա պու զայրէթի իչիւն
չէլէնք թագաճագ տէյիլլէր: Պիր ալսէր
գըսմը տախի քիլիսէնին իսլահը թարաֆ-
տարը տըրլար վէ նիչէ խուսուսլարտա Փրօ-
թէսթան թասաւվուրը տըրլար, ծնլար
շու տէճմէյէ թալիպ վէ իսահիշքեար տէ-
յիլ տիրլէր: Պիր գըսմը իսէ մէզհէպին
միլլիյէթ իլէ ալագասը օլմատըղընը, վէ
քիլիսէ իթթիհատընըն միւճատէլլէ վէ հիւ-
ճիւմ իլէ տէյիլ, անճագ մէարիֆ վէ
կէնիշ ֆիքրիլիք իլէ վէ թապիի պիր սու-
լէթտէ հուսուլէ կէլէճէք օլտուղունը պիլ-
տիքլէրինտէն, պու սաֆսաթայա էհէմմի-
յէթ վէրմէյօրլար: Իմտի Պատ. Գունուգեան
հիչ պիր վազթ մէմուլ էթմէսին քի քէն-
տիսի պիր կիւն շէհիտլէր վէ ալիզլէր սը-
րասընա կէլէճէք վէ քէնտի իչիւն մում
եանաճագ տըր:

Լաքին Գունուգեան էֆէնտինին պաշ-
գա մագսէտի, պաշգա տէրտի տէ վար
տըր: Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան վէ Բահ-

նիւմա, շու իբի աֆէթ : 25 սէնէլիբ
 պիր օճաղըն ենքրիգալարը, միլլէթ վէքիլի
 վէ տաիրէսինին 25 սէնէլիբ թէճրիպէ վէ
 ուսուլլարը, ժուրնալ վէ Զապթիյէ նէզա-
 րէթինէ միւրաճաաթլար, օլմատը շու
 Գրիգորեանըն երւզիւնտէն տիւնեայը գուր-
 թարամատը : 25 սէնէ էվվէլ վեր. Կու-
 դանեանըն, միսիօնէրլէրին վէ սաիրլէրին
 ճէհտ էտիպ մուվաֆֆադ օլամատըղը շէյ-
 լէրէ պու աոտէմ թէշէպպիւս էյլէտի վէ
 մուվաֆֆադ օլաու : Պիզզաթ Իթթիհատ
 ՚հէյթի պիլէ Զապթիյէ նէզարէթինէ
 թէսլիմ օլունմագ թէհտիտի իլէ թարու-
 մար էտիլմիլ իքէն, պու աոտէմ ելնէ ալ-
 տըրմատը : Անեսաքերտէքի մէվգիլինի պիր
 ազապը տաիմի էթմէք վէ քէնտինի գա-
 չըրմագ իչիւն հէր չարէ իսթիմալ օլուն-
 տու վէ մուվաֆֆադիյէթ տէ հասըլ օլ-
 տու : Նէրէտէսին պիր Բահնիւմալ չըգտը վէ
 7 այլն իչնտէ իոյալ օլունմագ պիր մու-
 վաֆֆադիյէթ պուլտու : Շիմտի տըթըզ
 շէհտիլք վէ գուրպանըզ էայդարատնա
 պաչամալը վէ պունարա գարչը պաչգա
 պիր սիլան գուլանմալ : «Ի գգոռնիւն
 անոր ընքերցողներուն», «Բահնիւմա
 միւթէատըպլարը իգնա իչիւն տողտու»,
 պիթթապի Գրիգորեան միւթէատըպլարըն
 պաչը տըր : Զաթէն պու սիլան Բահնիւմա
 տողմաղտան տա գուլանըլար, լաքին օլ-
 մայօր, Բահնիւմա պիր վէսիլէ վէրմէյօր
 Գուզեան երնէ հիւճիւմտէ տէվամ էտի-
 յօր : Էլպէթ Գրիգորեան թէհամիլ է-
 տէմէյիպ պիր կիւն միւտաֆաա էտէճէք
 եա միոռնիւմա, եա եկիղեցիյէ եա տա
 Մր. Ալէնէ մութլապա աօգունաճագ, օ
 ղէման մագսէտ հասըլ օլուր տէյու սիւ-
 չիւնիյօր : Զալալը Պատուելի, աիւլիւնէ-
 մէյօրըն քի պու մայքէլէր սէնին հագիգի
 մագսէտինի սէթը էտէմէզլէր վէ պու նի-
 գապլարը երւզիւնտէն չէքիպ ալարագ ապ
 մահիյէթինի կէօթէրմէքիլին եօլունու տա
 պիլիլիլ :

Գրիգորեան-Բահնիւմալա տաալէթինիզ
 սիլի նէրէյէ կէօթիւրմիւլ քի նէ եազար-
 ղընըզը պիլմէյօրընըզ, Փրօֆ. Պէզճեանը
 «միւսմիս հեսեւոդ Բահնիւմալի» տէյու
 թարիֆ էտիյօրընըզ : Մէրսինտէ Քէհեա-
 եան էֆ. Խանէսինտէ Փրօֆ. Պէզճեան
 հագգընտա սէյլէտիլինիզ սէօլլէր խաթ-
 րընըզտա՞ մը : «Այնթապա կիտէնէ գա-
 տար արամըզտա նէ զաթլար մէվմուա ի-
 տիլի հագգընտա թասալիւրըմ եօգ ի-
 տի : Օլ պէօյիւք զաթը, օլ ազիւլ միւհ-
 թէրէմ սիմայը պիր տահա կէօրմէք իչիւն
 Այնթապա կիտէճէյիմ : Օնուն հուզըրըն-
 տա 10 տագիլէ պուլունմագ պէօյիւք
 պիր պէրէքէթ սիր, կիտիպ ալընտան
 էօփէճէյիմ» տէյօր իտինիլ : Օ նէ հայ-
 րէթ, օ նէ հիւրմէթ վէ թագտիր իտի :
 Շիմտի շու միւսմիս հեսեւոդ տէտիլինիզ
 այնի մուալլիմ ի էվվէլ տէյիլ՞ մի տիր :
 Պէզճեան՞ մը թէպտիլ օլտու, Գուզեան՞
 մը, Մէրսինտէ՞ մի եալան սէյլէյօր իտինիլ,
 Բիւզալնիլիտա՞ մը : Էմին օլունուզ, հէր
 նէ թէհտիտ, էայդարա վէ իֆթիւրալարտա
 պուլունտանը նէ Բահնիւմա, նէ Գրի-
 գորեան, նէ Պէզճեան քէնտի մէպտէլէ-
 րինտէն ղէրրէ գատար շաշմաղլար վէ իշ-
 թէ պու սէպէպտէն ումում միլլէթ տաի-
 մա անլէր իչիւն միւֆթէսիլ օլաճագ տըր :
 Վէ չօգ կէշմէզտէն պօյանըզ սօյուլուպ,
 նիֆագ վէ իֆթիւրագտան պաչգա պիր
 շէյէ խըզմէթ էթմէյէն մահիյէթինիլ մէյ-
 տանա չըգաճագ վէ ումում միլլէթ Լու-
 տաուրչական վէ Փրօթէսթան սիլին իղ-
 ֆալթընըզա տալա էհէմմիյէթ վէրմէյիպ
 էվվէլքի մուհապպէթ վէ իթթիհատ իլէ
 եաչայաճագլար... :

Պատ. Գուզեանըն պանա ճէվապէն
 եազտըզլարընտա անճագ շու պիր հօգ-
 թայը ղիքը իլէ իթթիֆա էտէճէյիմ : Միւ-
 մաիլէյ՞ պիր տահա Ամէրիգայա կիտէր
 իսէմ Ասանա աւկաթեալը հալիսեհ
 կիթմէմէքիլիմի թալիլիյէ էտիյօր : Պու

իսկարէ իլէ միւմաիւէյն քերլի լիսանընտան հէր քէսէ եափտըլը կիպի շախարմա տախի իֆթիրա էտիպ քերլի իմաթ իլէ իսմիմէ լէքէ սիւրմէք ազմինտէ պուլունույօր : Շու իմաթընը քէմալը նէֆրէթ վէ թահգիր իլէ քէնտինէ ըէտտ էյլէրիմ վէ սէպաթ վէ նամուս տաիրէսինտէ ֆիքրինի ալանէն պէյան էյլէմէսինի թալէպ էյլէրիմ : Պէն Ամէրիգայա քէյֆիմ իչիւն սէյեան հալինտէ կիթաիմ, վէ եինէ էօյլէ կիտէճէյիմ : «Արկածեալ» օլտուլումա հիճապ էթմէմ, ամմա պու սէպէպտէն համա օլտուն քիմնէյէ պիր թէք փարա միննէթիմ օլմամըլ տըր : Հաթթա հիւքիւմէթին ճիւմէ հարիգզէտէկեանա վէրաիլի ագչէտէն տէ պիր փարասընա տօգունմատըմ : Իմաի սէօյլէտիլինի իզան էտիպ մանասընը մագուլ պիր թարզտա թէֆսիր էտինճէյէ տէկին Պատ. Գուլզեանը օ նազար իլէ թէլազզըլ էտէճէյիմ :

ԱՏԱՆԱ Կ. Խ. ՇԻՐՔԵԹԻՆԻՆ

ԳԱՆՈՒՆ Ը ԷՍԱՍԻՍԻ

2.

2. Բէիս մուապիլի՛ Բէիս իլէ իշտաշ օլուպ անըն զայպուպէթինտէ ըիյասէթ վաղիֆէսինի իֆա էտէճէք տիր :

3. Նազըր՝ շիրքէթին մաալը մէմուրը օլապիլիլ, մէրգում իճրաիյէ գօմիթէսինին վէ հէյէթ ի նասիհէնին (ճընճը մատտէյէ պագըլա) նէզարէթ վէ իշտաշըլը թահթընտա շիրքէթին կէրէք շէհրտէ վէ կէրէք էթրաֆտա պուլունան իչլէրինէ տէլալէթ վէ անլէրի թէրվիճ էտէճէք տիր :

4. Քեաթիլիլ խըսմէթի շիրքէթին վէ իճրաիյէ գօմիթէսինին թէճէմիլլէրինին թէքմիլ պիր գայտընը, շիրքէթին տուա ճէմիլլէթիլինին պիր լիսթասընը, ազալարըն թէքմիլ պիր ֆիհրիթի՛ վէ ճիւմէ ճալիպ ի տիգգաթ իսթաթիսթիգ վէ գուլտաթը մուհաֆազա էթմէք օ-

լաճագ տըր, վէ նազըրըն մուալէնէթիլլէ շիրքէթին մուսապէրէ իչիսի տէ իճրա էտէճէք տիր :

5. Խազնէսար՝ իճրաիյէ գօմիթէսինին տէլալէթի թահթընտա շիրքէթին փարա իչինէ նէզարէթ էտիպ, իրատ վէ մէսառիֆին պիր գայտընը հըֆզ էտէճէք տիր :

6. Իճրաիյէ գօմիթէսինին ինթիսապը իլէ հէր պիրի տէօրթ ազատան իսկարէթ օլմագ իւզրէ, իւշ գօմիթէ թայլին էտիլէրէք անլէր շիրքէթին սէնէվի մէճիսինտէ ինթիսապ էտիլէն ըէիպլէրին աստէտինէ իլալէ օլունաճագ տըր, պու իւշ գօմիթէլէր պէրվէճհի աթի տիր,

Ա. Իպուսէք գօմիթէսինին վաղիֆէսի Գիթապը մուգաստէս միւթէլասաը իչիւն պընֆլար թէշքիլի, տուա մէճիպլէրի, նութզլար վէ ազալարըն մէզհէպի էօմիլինիլն թէրազգըլընա պատի օլաճագ խըսմէթլէր թէրթիպ, վէ էթրաֆտա միւնասիպէթ վէ ինթիյաճա կէօրէ ըուհանի խըսմէթլէր իճրասը օլաճագ տըր :

Բ. Ազա գօմիթէսինին իչի եէնի ազալար պուլուպ անլէրի ֆաալ իշթիրաքա կէթիրմէք, խասթա վէ միւհթաճլարը զիյարէթ էթմէք, վէ շէհրէ կէլէն զարիպլէրէ միւմքիլն օլան մուալէնէթի էթմէք տիր :

Գ. Իւնսիյէք գօմիթէսինին վաղիֆէսի գրաաթ օտասընա վէ քիւթիւպիսանէյէ պագմագ, ագչամ պընֆլարը, միւսամէրէլէր, մուսիգի ճէմիլլէթլէր, նութզլար, ճիմնասթիգ, վէ ազալար մէյանէսինտէ իւնսի ալագայը միւնասիպ տէրէճէ վէ թարզտա թէրվիճ էտէճէք օլան հէր հանկը խըսմէթլէրի թէրթիպ էթմէք օլաճագ տըր :

Դ. Ախէր գօմիթէլէր վէ իքինճի տէրէճէտէ օլան գօմիթէլէր շիրքէթին ըէյի իլէ թայլին վէ խըսմէթլէրի թահաթա տիրիլ :

Շիրքէթին մէմուրլարը իքի սէնէ իչիւն

ինթիխապ օլունաճագ, վէ էյէր մաաչը օլան նազըր վար իսէ մէրգում պունա պիր իսթիսնա սայըլաճագ, վէ անըն թա- յինի իճրաիյէ գօմիթէսի վէ հէյէթի նա- սիհէնին ըէյ ու թասաըզըյէ օլաճագ արըր, մէմուրլար չիրքէթին սէնէվի մէճլիսինտէ ինթիխապ օլունաճագ արըր:

5. ԻՃԹԻՄԱԼԻ. Շիրքէթին ումուրու- նը թանղըմ էթմէք վէ ըափօրթլարընը տինլէմէք իւզըրէ, այտա պիր նիզամի թէ- ճէմմիւ օլաճագ վէ Բումի սէնէ պաչընտան տէրհալ սօնրա պիր նիզամի սէնէվի թէ- ճէմմիւ էտիլէրէք՝ անտէ իճրաիյէ գօմի- թէսինին սէնէվի ըափօրթու իսթիսնա վէ թասսըզ էտիլէճէք, վէ մէմուրլարըն ինթիխապը վէ սաիր խուսուսաթըն թան- ղըմը վազը օլաճագ արըր:

6. ՀէՅէթի ՆԱՍԻՀԻՅԷ. Կ. Խ. Շիր- քէթլէրինին պէյն էլ միլէլ գօմիթէսի թա- ըափընտան թային էտիլէն գօմիսիօն չիր- քէթին «Հէյէթի նասիհէյէսի» աստ էտի- լիպ, մէզքիւր հէյէթ չիրքէթ իլէ պէյն էլ միլէլ գօմիթէ արասընտա մուխապէրէ վասըթասըր օլաճագ, վէ չիրքէթին ահ- վալը ումումիյէսինտէ միւմքին մէրթէ- պէ իտարէ էթմէք սէլահիյէթինէ մալիք օլաճագ արըր:

7. ԹԱՅԻՀԻՅԷ. Գանունը էսասիտէ քաւհիհաք ագալի իւշ սէնէտէ պիր տէֆա իճրա էտիլէպիլիր, թատիլի թէք- լիֆ օլունան խուսուս պաթահըրի վէ միւ- ղաքէրէտէն պիր այ էվլէլ իսպար էտի- լիպ սէնէվի մէճլիստէ հազըր օլան ֆաիլ տղալարըն իքի սիւլիւնին ըէյի իլէ գա- ոյուլ էտիլէճէք: Լաքին ֆաիլ աղալըլըն շէրաիթի քէզալիք հէյէթի նասիհէնին վէ չիրքէթին էոասը մէրքէզի գօմիթէնին միւսաատէսի օլմասըզա թասահիս եա թէպտիլ էտիլէմէյէճէք տիր:

ՇԷՐՀ. Շու խուսուս մալիւմ օլուն քի՝ շայէտ իճրաիյէ գօմիթէսի, հէյէթի նասի- հէ, վէ Թիւրքիա իշին թային օլունան

ումումի նազըր իշպու Գանունը էսասիին իւք գապուլունտան սօնրա կէլէն իւշ սէ- նէլէր զարֆընտա անըն թէպտիլ եա թաս- հիհինի հալ ու քէյֆիյէթլէրին մաթ- լուպը, վէ իշին նէշվ ու նէմասընն ի- ճապաաթը իգթիզասընտան զարուրի ատտ էտէրլէր իսէ թատիլէ մէզուն տըրլար, ան- ճագ քի իքինճի պէնտաէ վէ պու սօն պէնտաէ իշար էտիլէն նօգթալար թատիլ էտիլմէյէճէք տիր:

Ս Օ Ն

Ն Է Ի Ս Յ Է Յ Օ Ր Ի 2

ՓՐՈՅ. 4. 3. ՅԱՊԲԵԱՆ

2

70—80 սէնէ էվլէլ Փրօթէսթանղըն Թիւրքիատա զուհուրունտա, Ինճիլի հա- գիպաթլարը թէմիլզ վէ ծնու իւք տէ- ֆա գապուլ էտէնլէր պիր ճիւհէլա զիւմ- ըէսի օլմայըպ միւթէֆէնին, տինտար զաթ- լար օլմուշ տըրլար: Ինճիլիագթարը ալէմէ վազ էտէն Պեսարոսլար, Յուլաննէսլէր Գա- լիլիա կէօլիւ սահիլինտէ աղլարընը եամալա- յան ճահիլ պալըզըլար տէյիլ, իլլա իւշ սէնէ էֆէնտիլէրինին այալընտա թալիւմ ու թէրպիյէ կէօրիւպ, սիյրէթի քեամիլէյէ մալիք օլան ըէսուլլար իտիլէր: Իլմ՝ գուլ- վէթ, ճէհլ իսէ զաաֆ տըր, վէ պու կիւն- քի կիւն ճէմաաթլարըմըլըն զաաֆը հալի, մասաի զարուրէթաէն զիյատէ ճէհլ ու թէաասիւպլէրինտէն նաշի տիր: Բուն իւլ Գուտուն հիշ պիր տէֆա ճահիլ վէ միւ- թէաասիպ պիր ֆէրա իւղէրինէ նաղիլ օլ- տըղը կէօրիւմէմիլ տիր: «Օ ճահիլի ալիւմ էտէր», լաքին ճէհլինտէ սէպաթ էտէն- լէրի տէյիլ, պէլքի ճէհլի թէրք վէ ֆիք- ըինի հագիգաթլար իլէ տօլտուրմաղա չալը- շան ճահիլլէրի ալիւմ էտէր: Տինսիլիք պու կիւնքի կիւն տիյարըն հէր թարա- ֆընտա տինէ վէ քիթապա շիտաէթլէ հիւճում էտէր իքէն, ծնլարա միւսաաֆաա էտէպիլմէք անճագ հագիգի թալիւմ ու

Թերպիյէյէ մալիք օլմազլա միւմբին տիր :
Շայանը մէմնունիյէթ տիր քի , պու
հագիգաթ՝ Թալիմ ու Թերպիյէ զիմամընը
եհտի իգթիտարլարընտա Թուլման Ամէ-
րիգալը տօթլարըմըլ Թարաֆընտան կէ-
րէյի կիպի հիսա էտիլմիշ տիր : Մէքեա-
Թիպի ալիյէտէ , Գօլէնլէրտէ վէ Իւմի Ի-
լահի մէտրէսէլէրինտէ իլթիգամ էտիլէն
մէսլէքի միւսթագիմ պունա պիւրհանը
ճէլիլ տիր : Ղայրէթլէրինի կէօրիւյօրըլ ,
պունու Թագտիր վէ Թահսին էտէր վէ հիւ-
մէթլէրինի իլան էտէրիլ : Խրիսթիյան պիր
միլլէթին Խրիսթիյան էվլաաընըն պիղէ
կէթիրտիլլէրի էն պէօյիւք պախչիլ իշթէ
պու տըր :

Միւհասէսաթը իլմիյէմիգին իտարէսինի
տէրիւհտէ էտէն պու միւհթէրէմ զաթ-
լարա վէ հանըմլարա ածիգանէ իլթար է-
տէրիլ քի , Ամէրիգատա , քէնտի վաթան-
լարընտա , նէ գատար տա պէօյիւք խըս-
մէթլէր իֆա էթսէլէր , հիլ պիր վազթտա
պիր Մէրի Լայըն օլմազլար , չիւնքի քէն-
տիլէր կիպի պինլէրճէլէրի վար տըր : Լա-
քին տիյարըմըլտա , միլլէթիմիլ արասըն-
տա օլ նաւը գազանմազ միւմբին տիր ,
վէ քէնտի էլլէրինտէ տիր : Համիլլէր ,
Ուէսթլէր , Րիկլլէր , Հէրիլլէր , Թրօպ-
րիճէր վէ Թրէյսիլլէր Ամէրիգանըն ալէմի
ֆէլէքիսինի Թէգեին էտէն պինլէրճէ երլ-
տըլլար արասընտա զայիպ օլուպ կիտէ-
ճէլլէր իտի : Լաքին մէթէպլէր , գօլէնլէր
Թէէսիսիլլէ ալի Թալիմ ու Թերպիյէ իթա-
սընտա սէպգաթ էտէն ճիտտի դայրէթ-
լէրի , Գիթապը մուգատտէսին Թէրճէմէսի
վէ քիւհնէ Թէպապէթին տէհչէթլէրինի
մահվ խոտուտունտա իֆա էյլէտիլլէրի
հիմմէթ՝ անլէրի միլլէթիմիգին վէ տիյա-
րըմըլըն հագիգի իտայրիսահլարը սիւքինէ
իտիլալ էյլէմիշ տիրլէր : Սէսսիլ վէ շամա-
թասըլ օլարագ տէրսիսանէլէրտէ լաթիֆ
քէլամլարընըլ իլէ , պին զահմէթ վէ կէօլ
եաչլարը իլէ սիգին եափտըլընըլ սիյրէթ-

լէր՝ սիգէ մուճիպի իֆթիխար պիր չէլէնք ,
պիր Թահ տըրլար : Թօփրագ գապլարտա
պիղէ իհսան օլունան , զէվալ պուլմազ պիր
իմթիյաղը սէմալի տիր :

Սապըլըլ վէ լաթիֆ օլունուզ : Պիղիմ
կէնճլէրիմիգի վէ զըլլարըմըլը սիգին Ամէ-
րիգատաքի միգանընըլ իլէ էօլմէյինիլ ,
400 սէնէտէն պէրու հիւրր պիր տիյարըն
չէհրիլլէրիլլէ 600 սէնէ տիր պիր իսթիպատա-
լ ագուրուն (աղլըն) փէնչէլէրի Թահթընտա
էգիլէն պիր տիյարըն էվլաաըլ այնի էօլլի-
լիլ էօլլիւլէմէլ : Ատալէթիլ պէրապէր
ըրֆի ու մէրհամէթի տէ էլտէն պրագ-
մայընըլ , պունլարը սուրէթի միւնասիպէ-
տէ իմթիլաճ էթտիրինիլ : Նէ կէվէքլիւք
փարա էտէր , նէ տէ չիտտէթ , իլ լաթիֆ-
լիք վէ սէպաթտա տըր : Տիւլ օլաաա
տօղրու եիւրիւմէք գօլայ , լաքին տիլ պիր
Թէվէյէ չըգըլըքէն էյիլմէք տէ , պազէն
տիւշմէք տէ Թապիի տիր : Լիմին օլունուզ
քի , պունլարը սէօյլէմէքլէ եալընըլ պէնիմ
տէլիլ , իլլա պիւթիւն միլլէթտաչլարըմըն
տույլօլսունու արլ էտիյօրըմ : Պու միլլէ-
թին էֆրատը նէ տէրսիսանէտէ , նէ մին-
պէրտէ , նէ տէ գըթալ վէ շուրիլ զէման-
լարընտա քէնտիլլէրինէ Լաիլէն իրըմէթի
ունուտամազ , վէրիլլէն պիր գատէհ սօ-
ղուզ սուլուն , սէօյլէնէն պիր չիֆիթ լաթիֆ
սէօղիւն էճրի զայ օլմայաճալ տըր :

Ս Օ Ն

Էյի օլմազ գօլայ տէլիլ տիր : Էյեր օ
գօլայ օլա իտի , փէք ալ գըլմէթի հաիլ
պուլունաճագ իտի : Անտէ չիմսի օլաուղու
կիպի , միւճահէտէ , տէվալէթ , իլհամ ,
նէմա վէ սիրէթ պուլունմայաճագ իտի :
Ալ էյիլիւք , միւֆիտա վէ միւհասիր օլմազ
սուրէթիլլէ մէյվէտար օլուպ մուգապէլէ
էմէլինտէն արի օլան էյիլիւք տիր :

ԻՒՉ ԵՆՆԻ ՔԻԹԱՊ

ՎԵՐ. Մ. Կ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ, ՆԻԻԵՕՐՔ

2.

3. «Նէյէ» Ինանուրմ»

Պու .քիթապ՝ Պատ. Յ. Գ. Գրիգորեա. նըն էսերի օլուպ, սէնէլէրճէ միւտտէթ վրօ- ֆէսօրլուգ .քիւրսիւսիւնտէն վէ .քիլիսէլէրին մինպէրինտէն թէլգին էթտիյի մէզնէպի հազիգաթլարըն խիւլասասը տըր : Լիսանը Թիւրքճէ օլմաղլէ Իսթանպօլ ճիվարընտա, վէ Կիլիկիատա ճիւմլէ Թրիալսու էրմէնի- լէրին աիգգաթ ու թէֆէքքիւրիւնէ շա- յան պիր ճիլտ տիր : Ուսուլը պահսընըն մանթըգի վէ իլմի օլմասը, միւթէալլէմ կէնճէրիմիղէ անը գրաաթ վէ միւթալաա մաստէսի գըլմագ իլիւն մէյտան օգույօր : Ալէլիսուսու տինի հազիգաթլար անտէ իլմի ըուհը ինսանիյէ ալագասը ճիհէթ- տէն պահս էտիլմիշ օլմասը, էրմէնիճէ վէ Թիւրքճէ լիսանյարտա անը պիւտիյի- միղէ կէօրէ, քէնտի ճինսինտէ պիրիճիք .քիթապ գըլմը տըր : Լուսաւորչական վէ Փրօթէսթան ըուհպան սընֆրմըղ անը գը- ըաաթա հիմմէթ էտէլլէր իսէ, Խրիսթի- յանլըղըն միւլհէմ հազիգաթլարընը հո- գէքսնակաւն նօգթաի նազարտան միւ- հաֆաղա վէ իլթիլլամ էթմէք նասըլ միւմ- քին խտիյի հազգընտա պիր թագլէ տէրս էօյրէնէպիլիլլէր :

Քիթապ 12 պապտան իպարէթ օլուպ, անտէ շու մատտէլէրտէն պահս էտիլիյօր . Եանի՝ Խրիսթիյանլըգ, տինինին թապիա- թը, Ալլահըն մէվճուտիյէթի, Անըն էֆ- սաֆը ճէլիլէսի, իլհամը իլհահի, միւճի- ղէ, տուա, Երրորդորթիւն, Քրիստոսըն գաթը, ատէմ, խէլաս, հայաթը ը ըուհա- նիյէ վէ ախրէթ : Պու մատտէլէր ազ Եա չօգ թաֆսիլաթ իլէ, վէ ֆասիհ հէմ ման- թըգի լիսան իլէ պահս էտիլիյօր : Պահ- սըն ուսուլը՝ ախէր նիշէ մէզնէպի .քի- թապլարտա օլտուղու միսիլլու Քիթապը մուգատտէստէն իսթիշհատ էտիլէն պազը

այէթլէրի թանսիֆ ու թաֆսիլ էթմէք օլ- մայըպ, իլլա հէր պիր մատտէյի իլմի հազիգաթլար վէ ֆէլէֆի գազիյէլէր մէհէքքինէ վուրարագ մուայլէնէ էթմէք ուսուլու տըր : Քիթապըն Եէնիլիյի հէման պու ճիհէթտէ տիր : Էպի հազիգաթլար անտէ Եէնի շէքլ թահթընտա թարիֆ է- տիլիյօր : Հազիգաթը Մէսիհիյէնին մա- գուլ վէ շայանը գապուլ օլտուղու իսպաթ էտիլիյօր :

Միւլէլիֆին ուսուլը իֆատէճէ իսթի- գամէթի խուսուսէն մէտհէ շայէսթէ տիր, (քի պու ֆազիլէթի մուալլիմի Փրօֆ. Ֆիշըր- տան էօյրէնմիշ օլմալը) ճինէ գարչը սէրա էտիլէն իթիրաղաթտան գաշմայըպ միւշ- քիլլէրի հէման օլտուղու կիպի իֆատէ է- տէր . անճագ անլէրին չիւրիւք ճիհէթլէ- ըրին մէյտանա գօյմագ իլէ պէրապէր ան- լէրէ գարչը Խրիսթիյանլըղըն տուպուլթի հազիգաթլարընը ֆէսահէթլէ իֆատէ է- տէր : Վէ իֆատէլէրին արգասընտա իլմի ըուհի ինսանի իլէ ֆէլէֆէնին էն սոն նէ- թիճէլէրինէ վուգուֆիյէթին պուլունմասը հիսս էտիլէրէք քէլամլարընըն սըհհէթինէ զիյատէ էմնիյէթ հասըլ էտիյօր : Պիւթիւն .քիթապտա էն գուլվէթի պահս միւճիղէ վէ Սալուսի Շէրիֆ հազգընտա օլանպապ- լար տըր . ալէլիսուսու սօնրաքի միւքէր- լէրէն օգուլմաղը տէյէր :

Իլհամ հազգընտաքի մէպհէստէն մա- տա Քիթապը մուգատտէսէ պյըր պիր պապ թախսիս էտիլէ, վէ կիւնահ վէ ախլազի ֆէրա 10ընճը մէպհէստէն իս- ըաճ էտիլէրէք մուֆասսալ պիր պապ է- տիլէ, պիղճէ տահա էյի օլուր խտի : Վէ Խրիսթիյան էօմրիւնիւ «Բուհանի հայաթ» մէպհէսինտէ կէօրիւլէնտէն զիյատէ թէ- ֆէրրիւաթ իլէ պահս էթմէք լաղըմ իտի :

Քիթապըն մագսէտի տին հազգընտա շիւպհէյէ սալմըլ Եա տա անը նազարը իթիպարտան չըգարմըլ օլան ատէմլէրի Խրիսթիյանլըղըն էսասի թալիմաթընտան

տօլայը իգնա էթմէք տիր : Հէր մէսհէս
վէ հէր սահիֆէ պու պիրիճիք նիշանկեհաճը
կէօղէթլէյօր : Անրն խաթթը հարաքէթի պու
կէօնէ օլտուղու վէ միւհթէվիյաթը տա-
խի ալէմնոէ էն իւթիւն հագիգաթլարա ,
վէ էօմրտէ էն հայաթի մէսէլէլէրէ թէալ-
լիւզ էթտիյի հալտէ , փաթիթաթտա վէ
վիլայէթլէրտէ չօգ գարիւնըն միւթէլաա .
սընա մատտէ գըլընմասը էզհէր ճիհէթ
արղուլու տըր : Նի՞չիւն հէր տիւշիւնէն
էրմէնի կէնճ անտէն պիր նուսթէ սաթուն
ալըպ օգումասըն :

Պիզ եազ թաթիլիմիզին իւք հաֆթա-
սընը պու քիթապլարըն գրաթթընա վազֆ
էտիպ , մէրագ վէ աիգգաթ իլէ օգու-
մագտան մէմնուն վէ միւսթէֆիտ օլտուգ :
Ֆիքրիմիզտէ պիր սիւալ սօղտու : Հազըր
զէման՝ էրմէնի միլլէթինին թարիխինտէ
պէլքի էն մուհիմ պիւհրան նօգթասը
տըր . ախլագի վէ մէզհէպի ինգիլապ ի-
չինտէն կէչիյօրըզ : Աիլէ էօմրիւ , չախի
սիյրէթ , հայաթը տինիյէ , քիլիսէնին
պագասը , հէր շէյ թէրագըտա թարթը-
լըյօր : Երէցիքիւնիլտէն իւշ տանէսի վա-
զըթլարըն ալամէթլէրինի կէօրէրէք , հէր
պիրի քէնտի նօգթա ի նազարընտան խէ-
լաս չարէսի իթաթար էթմէք իւզրէ էհա-
լիյէ պիրէր էսէր թապ տիմ էթմիշ տիր :
Էհալիմիզ պու նէչրիյաթը սաթուն ալըպ
օգույարագ անլէրի թէչլիլիզ էթմէլի տէ-
յիլ մի : Բօմանտան պաշգա քիթապ օ-
գումամագ պէլասընտան վէ եա քիթապ
օթլագըրըր խույունտան արթըզ խէլաս
օլմալը տէյիլ մի տիր :

ՍՕՆ.

Կիւճ օլան վազիֆէ վէ ումուրընը քէ-
մալը սատաղաթ վէ ճիտալիյէթլէ իճրա
էյլէ . պիր կիւն օնլար սէնին իչիւն վիէք
գօլայ օլանագ տըր :

ՐՈՒՀԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ՏՈՒԱՆԸՆ ԷՇԷՄՄԻՅԷԹԻ

2.

Պու թագըմտան միւմինլէրին տուասը
իզթիրապ տէյիլ թագվա արը , միւճահէ-
տէ տէյիլ իսթիրահաթ տըր , պուհրան
տէյիլ անճագ հէր կիւն նէֆսէ վէ նէֆսին
արղուլարընա էօլմէք վէ գըյամ էթմէք
տիր : Էն էյի պուհրանլար տախիմա էն զի-
յատէ մէսթուր օլան պուհրանլար արըլար :
Իմսի տուանըն մատտի էհէմմիյէթլինի
կէօթէրէն գալի պուհրանլար պու միւ-
մինլէրին հայաթընտա մահֆուզ տըր : Պու
մուզաֆիէր բուհլար պայրագլար իլէ ալէ-
մին հուզուրունտա կէզիպ սօլաչմաղլար :
Անլէր Ալլահըն իրատէթինի քէմալը խօշ-
նուտի իլէ իճրա վէ մէլէքիւթ Ուլլահըն
ինթիշարընա սայ էթմէքտէն տահա եիւք-
սէք պիր քէյֆ պիլմէզլէր : Ատէմլէրին
չիւպհէ վէ իսթիճվապլարը հուզուրունտա
պուլունտուգլարընտա նիչէ տէֆա Գրիս-
տու կիպի անճագ կիզլէնմէք իլէ մուգա-
պէլէ էտէրէր : Ֆիսուս գըյամընտան սօն-
րա անճագ միւնթէլապ չայիրալէրէ կէօ-
րիւնտիլիւ միւիլլու անլէր տախի անճագ
պու թէճըլպէյէ մալիք օլանլարա կէօրիւ-
նիւլլէր . լաքին պու կիպի միւնտաիպէթ-
լէրտէ պիլէ եալընըզ ֆէնսիյէրինի կէօ-
թէրմէզլէր : Սէմալը զէմինէ լապթ էյլէյէն
գահրէմանլար պու կիւն պիլիմ արամըզ-
տա եաշայօրլար : Անլէր քէնտի քէնտիլէ-
րինի չօգ կէօթէրմէզլէր : Պունուն տա
սէպէպի տիւնեա քէնտիլէրին հուզուրունա
լայըզ օլմատըրը տէյիլ , անճագ թամմ
կիւնտիւզ վագթընտա թուլուը չէմին
հիւսնիւնիւ , վէ զուրուպը չէմին ճէլա-
լինի կէօրմէք միւմքին օլմատըրը սէպէպ-
տէն տիր :

Տուա՝ Խրիսթիյան հայաթընըն այրը
պիր գըմըն տէյիլ տիր : Տուանըն գուլ-

վեթի պիւթիւն ատէմին գուվեթի տիր : Միւմին տուա վասրթասըյլա պազէն տիւնեալի քիմսէլէրին պիւմէտիյի տէրին- լիքէրէ էնիպ , նիչէ ալիմէրին անլամա- յաճաղընը եի.քսէքլիքէրէ չըգար : Անըն իչինտէն կէչտիյի պու մէվգիլէրին հէր պի- րի Ալլահըն պիրէր հէյքէլի օլուպ , օրատա անըն պիւթիւն վարլըղը իլահի հուզուրլա միւլագաթ էտէր :

Պիր թագըմ Խրիսթիյանլարըն էֆ- քեարընճա՝ տուա հայաթըմըդտա պազէն թէսատիւֆ էյլէտիյիմիզ պիւհրան ղէման- լարընտա իմտատըմըդա եէթիչէն պիր վա- սըթա օլուպ , անըն գուվեթի պու կիպի ղէմանլարտա կէօրտիյիւ իշ իլէ թային օլունույօր : Պու կիպի պիր էֆքեար ան- ճագ Ալլահ , հայաթ վէ ատէմ հագգըն- տա թաչընլան էսնա պիր թէսավվուրտան թէվէլլուտ էտէպիլիր : Ալլահ իլէ տիրի պիր ալագատա պուլունուպ տա իմանը գուվեթի օլան քիմսէնին հայաթընտա ղաթէն պիւհրանլար փէք աղ վուգու պու- րուր : Զիրա Ալլահ վէ Անըն իչի հագգըն- տա չօգ տիւչիւնէն քիմսէ հայաթըն պիւհ- րանլարընա չօգ էհէմմիյէթ վէրմէզ :

Եինէ տէ Ալլահըն խուսուսի միւնասի- պէթլէրտէ պիզէ խուսուսի իհան վէ մուպլէնէթլէրտէ պուլընապիլիր խալի ինքեար օլունմազ պիր էմրի վագը տըր : Հէր պիր ճիտտի Խրիսթիյան միւմին վէ միւմինէ՝ ճիտտի տուալարը վասրթասըյլէ աճաիպաթ իճրա օլունապիլիր խալիյինէ Խպրանիլէր ղէսալէսինին միգէլլիֆի իլէ պէրապէր իման էտէր : Լաքին տուանըն ապ գուվեթի պու կիպի սըրալարտա կէօրիւլէմէզ : Սէն տիւնեատա պուլընան սուլարըն ապ ղանիմէթինի անլամագ իս- տէր իսէն , պազէն վուգու պուլան տու թուգեանլարընա տէյիլ , անճագ տէրեայա կիտէրսին : Տուանըն տախի ապը գուվեթ- թինի անլամագ իսթէրմիսին , միւմինլէ- րին սատէլիք վէ փաքլիյինէ , սատագաթ

վէ հիւմիյէթինէ , խըսմէթ վէ նէզաքէ- թինէ կիթ , Ալլահըն աճաիպաթը հու- ղուրունտա կէօսթէրտիքլէրի թէհայիլուրէ , վէ քէնտի պիրատէրլէրինի սէլամէթ թա- րիքինէ տալէթ էտէր իքէն իպրազ էթ- տիքլէրի լէթաֆէթէ նազար էյլէ : Խայր , միւմինլէր ալտանըպ ալտանան քիմսէլէր տէյիլ տիրլէրլէր : Անլէր տուա իլէ եա- շայօրլար . անլէրին պու հայաթը պիր էմրի վագը տըր . վէ օ վագըն հատուր ղաթընտա տուանըն ապը գուվեթ վէ էհէմմիյէթինի կէօսթէրէն պիր պուրհան տըր :

Լաքին պու խուսուստա եալընը՝ «Ա- տէմլէրին թէհրիպէսինտէն կէլէն շէհատէթ պու տըր ,» տէյիպ տէ փէնճէրէյի գա- փամագ զիյատէ նուր իսթէյէնլէրէ պիր հագգսըղըգ օլաճաղընտան , տուատա Ալ- լահըն անա նազարէն իչէտիյի ուսուր հագգընտա տախի պիր գաչ սէօզ սէօյ- լէյէլիմ :

Ալլահ ատէմի հուր օլարագ խալգ էթմիշ տիր , վէ ատէմ իլէ օլան պիւճիւմ- լէ միւնասիպէթլէրինտէ անըն պու գապի- լիյէթինի հիսապա ալարագ իչլէր : Անըն ատէմէ վէրմէք իսթէտիյի պէրէքէթլէր նէ գատար տա զիղըյմէթ օլա անլէր ան- ճագ ատէմին հիւան ի ղիզալըյլա գապուլ օլունապիլիրլէր : Զիրա Ալլահըն պիր պէրէ- քէթի ինտանա ճէպրէն վէրմէսի , անըն քէնտի էլիլէ քէնտի սուրէթինտէ խալգ էթտիյի ատէմի մահվ էթմէսի տէմէք օ- լուր : Զիւնքի հուրիյէթտէն մահրում օ- լան ատէմ արթըգ ատէմ սալըլամազ : Ինտի Ալլահ պազը խուսուսլարտա քէնտի քէնտիսինի պիզէ վէրտիյի պու աճիպ գուվեթի իլէ թահատիւ էյլէմիշ տիր : Ա- նըն պիղտէքի իչի անճագ պիղիմ հուր իչտաչլարըմը իլէ իլէրի կիտէպիլիր :

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՀԱՅ ՔԻՒԽՈՍԱՐԵՐՆ ԽԻՒԼԱՍԱ Ի ԹԱՐԻԽԻ

ԵՂԻԱ ԷՖ. ՊԵՇԵՍԵԼԵԱՆ, ՄԱՐԱՇ

3.

Հայ մէլէքի թիւնիւն ինհիտամրյա կաթողիկոսը՝ խտարէ ի միլլիյէնին հագիգի մէրքէգի հալընա կէլէրէք, ֆէվզէլատէ հէմմիյէթ քէսպ էթաի: Թ. Մ. 439տա Սահակ վէֆաթ էտիպ, Լուսաւորիյին էրքէք նէպի անընէ խիթամու կէլաիյինտէ, խանէտանըն շախի էմլաքը Սահակըն գըզընըն էվատը օլան Մամիկոնեանլարա միւրաս գալըր: Լաքին քիլիսաճա էմլաքըն խտարէսի տօղրուտան միլլէթէ ինթիգալ էտիպ, Սահակըն վէֆաթընտան սօնրա 6 պ վէքեալէթ էտէն Մեարուպ-Մաշթոյ վէ անա խալէֆ թային օլունան Յովսէփ Երէյ՝ պու խուսուստան պիլ խթիֆատէ օ մէպլաղը թալիմ ու թէրպիյէնին թէրվիճինէ վէ վանքլարըն թէգեխաինէ խթիմալ էյլէտիլէր: Յովսէփ կաթողիկոս՝ Շահապիվանտա բուհպան վէ աշխարհակաւնլարտան միւրէթթէպ պիր մէճիս ագտ էտիպ, քիլիսէվի վէ իճթիմսի պիր թագըմ սու ի խթիմալաթ վէ աւտաթը պաթըլէ ալէյհինտէ գանունլար գօտուրտու: Հայ քիլիսաւընըն խտարէսինտէ բուհպանլար իլէ պէրապէր աշխարհակաւնլարըն տա սէսինին օլմասը օլ վազըթտան պաշլար:

Աճէմ հիւքիմէթի քիլիսանըն պէօյլէ ֆէվզէլատէ նուֆուզ քէսպ էտիպ, միլլէթին ճիւմլէ ումուրունը էլինէ թօլվամաւընը հազմ էտէմէտի, վէ Աճէմ Շահը Իքինճի Յագկերաին (439—458) Հայլարա գարշը գալըրըրողը տէհէթի տինի թէատաւինին սըրըրընը պուրատա արամալըյըզ: Օլ թէատաւինին վէ նէթիճէսի օլուպ 451տէ Աւարայր ճէնկիլէ նիհայէթէ կէլէն Վարդանանց մուհարէպէսինին թարիխինի զաթէն փէք էյի պիլտիլինիզտէն, թէքրար

էթմէյէճէյիմ: Մէգքիւր մուհարէպէսին մանէվի նէթիճէլէրինէ սաիր շու գատար տէսէք քեաֆի տիր քի Հայլար զահիրէն մաղլուպ օլտուլար իսէ տէ, մանէն զալէպէյի շալալար, զիրա տինի թէատտի ֆէրալթ էթմէյիպ, տահա 30 սէնէտէն զիյատէ տէվամ էյլէտի վէ Հայլար պաշգա չօգ գըյմէթլի շէհալէր վէրաիլէր իսէ տէ, նիհայէթ պիր թարաֆտան Աճէմլէրին՝ Մէրքէգի Ասիատա Հայթալլարա գարշը մաղլուպիլէթլէրի վէ տիկէր թարաֆտան Վահան Մամիկոնեանըն Աճէմ օրտուլարը իւզէրինէ տէֆաթէն շալալըր զալէպէլէրին նէթիճէսի օլարագ, Պիրոզ Շահ 484տէ Հայլարա խտարէ ի տախիլիյէճէ միլլի վէ տինի մուխթարիյէթ վէրտի:

Հայ քիլիսաւը հէր նէ գատար թա իպթիտա ի թէշէքքիլիսունէն իթիպարէն միլլի պիր սըֆէթի հաիզ, վէ 373տէն պէրու խտարէճէ սէրպէյթիլէթինի իլան էթմիշ իտիյսէտէ, պէլինճի տարըն նիհայէթինէ գատար ումուլի Խրիթիյան քիլիսէսիլէ թալիմաթ ճիհէթիլլէ պիր գալմիշ իտի: Կէօրտիլիւմի պէ կէօրէ՝ 325տէ նիկիտտա ինիգատա էտէն իլք ումուլի մէճիսէ Հայլար՝ Արիտտիկէսի կէօնտէրէք իլթիրաք էթմիշ խալիլ: 381տէ Խութանպօլտա ինիգատա էտէն իքինճի ումուլի մէճիստէ Մեծն Ներսէսին հաղըր պուլունտուղունը Խորենացի լիվայէթ էտէր իսէ տէ, Ներսէսին 374տէն ագտէմ էօլտիլըրլիւմիշ իտիլի թարիլսճէ միւսպէթ պիր վագըա օլտուղունտան, մէգքիւր լիվայէթ սահիհ օլամալ: Փագաթ Կորիւնին շէհատէթինէ կէօրէ, Սահակ իլէ Մեսրոպըն զարպա կէօնտէրտիլէրի շակիրտլէրինտէն պազըսը՝ մէգքիւր իքինճի մէճիսին վէ 431տէ Եփեսոստա ագտ էտիլմիշ օլան իւլիւնճի ումուլի մէճիսին գարարլարընը, 435տէ պէրապէլլէրինէ Հա-

յաստանա կեթիրմիչէր, վէ Հայ քիւ-
սասընըն ըէիսէրի պու գարարլարը ըէս-
մէն գապուլ վէ թաստիգ էթմէլէրիյէ
ու մուսի քիլիսանըն իթթիհաստընսու տէ-
վամ էյլէմիչէր տիր: 451տէ Քաղկեդոնտա
ինիգատ էտէն սէօրտիւծիւ մէճիսէ Հայ-
լարըն իշթիրաք էտէմէմէլէրի սատէճէ
վագըալարըն իճապաթընտան իտի. զիրա
թամմ օլ սէնէտէ պէօյիւք Աւարայր ճէն-
կինտէ Հայլար Սասանեան թէաստիւպիւյէ
կիւրէշիյորլար իտի: Փագաթ Գոնսթան-
թինիյէ փաթըրիգլիյի, վէ Բօմա փափա-
լըր իլէ ըէգապէթտէ պուլունան Այէք-
սանտրիա փաթըրիգլիյի պու թէսա-
տիւֆտէն իսթիֆատէ էթմէյի պի-
լէրէք, Ատրիլէրին (Նեատորեանլարտան
ղայրի օլան) պէօյիւք գըսմը իլէ պէրա-
պէր, Հայ քիլիսաորըն տախի միւսքնէայ
(monophysite = Քրիստոստա պիր թապիրաթ
պուլունմասը ագիտէսի), թալիմինէ ճէլպ
վէ Քաղկեդոն մէճիսիւնի ըէտտ էթտիրմէյէ
մուփաֆֆագ օլտու: Ահվալը սիյասիյէ
տախի պունա թէէսիր էթտի. զիրա Հայ-
լարըն Բիւզանդիոն իլէ մանէվի իրթիպա-
թընա պարըլըգ կէօղ իլէ պագմայան Ա-
ճէմ հիւքիւմէթինին պու թալիմաթճա իֆ-
թիրադը մէսէրրէթլէ սէլափոյաճաղը թա-
պիի իտի:

Վագաա՝ գըսա պիր վագթ էօյլէ կէօ-
րիւնտիւքի, Բիւզանդիոն քէնտիսի տէ
միւսքնէայ թալիմինի գապուլ էտէճէք,
վէ պէօյլէճէ Հայլարըն Բիւզանդիոն իլէ
էսքի տօսթանէ ալագատը տէվամ էտէ-
ճէք. զիրա Ջենոն իմիէրաթօր քէնտիսի
տէ միւսքնէայ եախօտ հիշ տէյիլէ միւս-
կալէնայ (monothelite = Քրիստոստա) պիր
իրատէթ պուլունմասը ագիտէսի) գանըլը
պիր զաթ օլտուղունտան, 482տէ նէշր
էթտիյի իթիլաֆնամէ (Henoticon) իլէ
իմիէրաթօրըգ տախիլինտէ, վէ թահթը
թէսիրինտէ օլան պիւթիւն Խրիսթիյանլըր
քէնտի գանըլընտա իթթիֆագա կէթիր-

մէյէ չալըշար, հաթթա ինատ էտէն Նեա-
տորեանլարը թէտիպ իշիւն անլէրին Ուու-
հատաքի պէօյիւք մէտրէսէսինի գափաթ-
տը: Անատաա իմիէրաթօր տախի այնի
մէպէքի թագիպ էյլէտի: Տիկէր թարաֆ-
տան իսէ՝ Բարգէն Կաթողիկոս 491տէ
Վաղարշապատտա, թէքրար 508տէ Դուին-
տէ թօփլատըրը մէճիլէրտէ, (քի իքի-
սինտէ տէ տալթ Հայ տէյիլ, իլլա Աղուան
վէ Վրացի եպիսկոպոսլար տախի հաղըր
իտիլէր), Ջենոնըն Հենոթիկոնըն ըէսմէն
գապուլ, վէ Քաղկեդոն մէճիսիյէ Լիւոն
Փափանըն մէքթուպընը ալանէն անաթէմա
էթտիրտի: Պունտան մասա, Կաւատ Շահ
միւթէատըպ պիր գրադաշասկաւն հալընտա՝
պիլունմա խրիսթիյանլըրա վէ պիլ խաստա
Հայ քիլիսաորնա գարչը թէատտի գալ-
ալըտը (497): Փագաթ Յուստինոս իմիէրա-
թօր 518տէ թալիթա ճիւլտընը միւթէագ-
գըպ՝ օրթօտօք թարաֆընը թէստհուպ է-
տիպ, միւսքնէայլարա գարչը թէատտիյէ
պաչաւոր, վէ տէվրի հիւքիւմէթինտէ
տէֆաթէն իլան էթտիյի ֆէրմանլարտա
հերեաիկոսլարա գարչը մէպէքինի կիթ-
տիքճէ զիյատէ միւսատտէսիլ գըլմագտա
օլտը: Խալէֆի պէօյիւք Յուստինոս տա-
խի այնի մէպէքի տէվամ էյլէտի. շէօյլէ
քի էնճամ 536տա Բօմա իտարէսի ալթըն-
աա օլան զարպի Հայաստան տախի պու
թէատտիլէրտէն պէզմիշ օլարագ, իս-
եան էտիպ Աճէմ հիմայէսի ալթընա
սըղընտը: Հայ քիլիսաորնտա Բիւզանդիոն
Բումլարընա գարչը ասըլարճա սէօյիւմէ-
յէն ատալէթին թուլթուլմասը օլ զէման-
տան տըր: Ջաթէն թէատտիլին իպթի-
տալարընտա (524տէ) Դուինտէ թէճէմիւ
էտէն իքինճի մէճիստէ՝ Բու՝ քիլիսա-
որնտան ըէսմէն ալըլմագ, Մնունդ իլէ
Մկրտումիւն Եօրթուլարընը այնի կիւնտէ
(Յունուար 6տա) թուլթմագ, վէ «Մուրք
Աստուած» իլահիսինէ «որ խաչեցաւ վա-
սըն մեր» իպարէսինի իլալէ էթմէք գա-
րար օլունմը իտի:

ՔԻԼԻՍԵԼԵՐՏԵՆ

ԿԻԼԻԿԻԱ ԻԹԹԻՀԱՏՐՆՐՆ ՍԵՆԵՎԻ ՄԷՃԼԻՍԻ

1.

Կիլիկիա Իթթիհատընը 39ընճը մէճլիսի 1911 Յունիս 21տէ Մարաշ Տիվանը Ինճիլի քիլիսէ-սինաէ ազատ էտիլիպ, Յունիս 29առէք տէվամ էյլէտի: Պու մէճլիս՝ 24 քիլիսէ վէ 7 չիւպէլէր-տէն կէլմիշ 16 Չօպան, 8 մէշրու վարզ, 3 Փրօֆէսօր վէ 16 մուրախիսապարտան իպարէթ օլարազ 43 ազատան իպարէթ իտի: Մէճլիսէ վէր. Պեսարու Ա. Թօփալեան րէիս վէ Արամ Թ. Պաղտիքեան քեսթիպ ինթիխապ օլունաու-լար: Աթիւզզիքը մէսէլէլէր միւզաքէրէ էտիլ-տիլէր:

Իքթիհասըն սենկիլի վազը՝ Մ. Թ. Կօլէճին րէիսի Տօգ. Մէրիլ թարաֆընտան իրատ էտիլ-տի: Միւմարիէյ՝ «Ձիրա Մէլէքիւթ Ուլլահ սէօզ-լէ տէյիլ, սնճազ գուվլէթլէ տիր,» (1 Կորն. 4, 20), այլէթ ի քէրիմէյի էսաս իթթիխազ է-տէրէք իրիսթիյանըղըն գուվլէթի վէ իրիսթի-յանլարըն տաիլէ ի սէլահիլէթ վէ Փապիլիէթի մէվլուր իւզէրինէ սէօյլէտի:

Չօպան քախսիսի: Իւմրանիյէ (Չէօքմէրլիմէն) քիլիսէսինաէ 5-6 սէնէտէն պէրու չալըշան Պատ. Վարզան Երանհանըն չօպան թախսիսինէ տաիր քիլիսէ ի մէզքիւրտէն իրսալ օլունան տալէթ, իթթիհատնա թաստիգ վէ թէնսիպ գը-լընըպ, չօպան թախսիսինտէն էվլէլ Չէօքմէրլի-մէն ճէմիլէթիսին պիր քիլիսէ հալինաէ թէշքիլի վէ սօնրա չօպան թախսիսի, Ասանա իսթասիօն մէճլիսինէ, քէզպիք էյպէզ քիլիսէսինին վարզը Պատ. Ենուլք Հատիտեանը մէզքիւր քիլիսէյէ չօպան թախսիս էթմէք թէքիթի Իթթիհատ թարաֆընտան թաստիգ էտիլիպ, թախսիս իշի Այնթապ իսթասիօն մէճլիսինէ իհալէ էտիլտի:

Իքս ի ինագէքնամէ: Մարաշ իլմի իլահիյաթ մէսրէսէսինտէն պու սէնէ նէշէթ էտէն է-ֆէնարիլէրաէն Դրիգօր Տէր Պօղոսեան, Սամուէլ Ինկիլիզեան, Սամուէլ Րէճէպեան վէ Սանաս-րուկ Շանլիեան էֆէնարիլէր՝ Իթթիհատ թարա-ֆընտան իսթիհան էտիլէրէք քէնարիլէրէ մէշրու վաիլիք ինագէթնամէսի վէրիլմիշ տիր: Պիր սէնէ սօնրա ինագէթնամէլէրինի թէքրար թաս-տիգ էթտիլմէլէր լազըմ կէլէճէք տիր:

Ալպոււթման վարզը Պատ. Կարապետ Հա-սէսեանըն կէշէն սէնէ Իթթիհատըն գարարը իւ-

զէրինէ Մարաշ իսթասիօնը մարիֆէթի իլէ պիր սենե իշիւն ախզ էյլէտիլի ինագէթնամէ իքթիսի քէրրէ թաստիգ էտիլմիշ վէ Պատ. Սիսակ Մա-նուկեանըն մուսատտազ ինագէթնամէսի էանմըլ օլտուզունտան եէնիսինին վէրիլմէսի թէնսիպ գըլընար:

Շիւպի իլիլիլէր: Նէքսիլէրինէ հարմ ստաթ պուտը մէնագէտէ օլուպ պիր միւտաէթտէն պէրու իքիսի պիր քիլիսէ հալինաէ թանըրըլ օ-լան էքիլ Օլուգ վէ Քէօրքիւնէ քիլիսէլէրինին պու քէրրէ ալըլըպ ալըլ քիլիսալար թանըլմա-լարընա տաիր թէքիթիլէրինին ինրասը Այնթապ իսթասիօն մէճլիսինին րէյինէ հէվալէ էտիլմիշ տիր:

Մհնիս ի իսարէ ինթիխապար: Մարաշ իլմի Իլահիյաթ մէտրէսէսի, Մարաշ գըղար գօլէճի վէ Այնթապ օղանլար գօլէճիսին հէյէթ ի իտարէ-լէրինաէ միւտաէթի մէմուրիլէթլէրի միւնգարիլ օլան ազալարըն եէրինէ եէնիլէրի նասալ ու թա-լին օլունմուշ տըր:

Ինգիմանը պիւսնէ. Պիր գաշ սէնէ էվլէլ Մ. Թ. օղանլար գօլէճիսինէ Կիլիկիա Իթթիհա-տընըն թէտիլէյէ վատ էթտիլի 1,000 իրա-նըն սէնէվի կիւզէշթէսի օլան 50 իրանըն պէ-հէր սէնէ թահսիլի լազըմ կէլիլ իքէն, մէպա-ղը մէզքիւրիւն սուրէթ ի թահսիլինէ թալին է-տիլէն գօմիսիօնուն թալիլէսի իւզէրինէ, 50 իրա կիւզէշթէ եէրինէ 1,000 իրանըն րէս իւլ մալ հալինէ իքրաղը, վէ Կիլիկիա Իթթիհատը-նը թէշքիլ էտէն քիլիսէլէրին պու անլալըլ իլէ մէզքիւր մէպաղը հաւտէլլինէ իտալէթ էտէն միգտար վէ նիսալէթտէ թէտիլէյէ հազըր պու-լունալարը մուգարէր օլտու:

Ազգապհսարան միւսիսի. Մէնէլլիտէն պէ-րու Իթթիհատըն վալթ վէ միթտալասընը իշ-զալ էտէն պու մէսէլլին հալ ու թէտիլլինէ պիր թարիգ քէշի էթմէք իւզրէ իտուտսի գօ-միսիօնլար թէրթիպ ու թանըլմ էտիլմիշ, վէ Իիւթանիս, Մէրքէղի վէ Կիլիկիա Իթթիհատը-լընտան սէլահիլէթ ի թամէյէ մալիք (շիւգօր) իքիլէր մուրախիսալարըն Տէրիսատալէթ իգամը թէնսիպ գըլընմըլ իտի, իշպու րափօր պու քէր-րէ Կիլիկիա Իթթիհատը րուհանիլէր մէճլիսինէ տախի թազտիմ օլունաուլունաալ պիլիլ վէ մհն-պալի մանիլէր գուհուր էթմէզ իսէ, հէր պիր Իթթիհատտան իքիլէր մուրախիսատըն 1911 Յունիս էվաթիլիստէ Տէրիսատալէթտէ հազըր պուլունալարը թահթը գարարա ալընտը, վէ պէօլլէճէ Կիլիկիա Իթթիհատը թարաֆընտան վէր, Հ. Յ. Աշնան վէ Փրօֆ. Չ. Ա. Պէզ-ճեանըն իրսալը միւնասիպ կէօրիւլտիւ:

Միսիօնէր գօնփեռանք . 1912 Յուլիս էլա-
սիթինաէ Իսթանպօլտա ինիզատը մէհուզ վէ
մուսամմէմ Միսիօնէր գօնփեռանքնտա, Կի-
լիկիա Իթթիհատընը իզնար էտէն Իքի մուրախ-
խասպարն իրսալը՝ հէյէթ Ի մէղքիւրէնին թալէպ
ու տալէթինտէն միւսթէպան օլարագ, Իթթի-
հատ օլ ինթիխասպըն սուրէթ վէ վէսաիթ Ի Ի-
զամընը կէյէճէք սէնէնին մէճիսինէ թալիգ էյ-
լէմիշ տիր:

«Հայ Աւես. ընկերակցութիւն»ըն թէքլիֆի,
Ամէրիգատա քեաին «Հայ Աւեստաւանական
Ընկերակցութիւն» թարաֆընտան Փրօֆ. Ա.
Պէզճեանա միւրսէլ, Վեր. Ժինիլեան վէ Վեր.
Մ. Փաւազեան իմզալը Իքի գըթա մէքթուպ-
լարըն գըրատթը, վէ չիրքէթ Ի մէղքիւրէնին
պէշարէթ էմրինէ սարֆ էտիլմէք Իզգրէ կէճո-
տէրտիյի ազէնին միւսատտէ վէ միգտարընա
կէօրէ միւնասիպ պիր իշնինին, էրքէք եա գա-
տըն, Փրօթէսթանթ եա Լուսաւորչական ֆար-
զը օլամագ շարթը իլէ, լուհանի իշնիսի պու-
լունայան մահէլլէրէ իրսալը թալէպ էտիլմիշ
խտիլնտէն, պու ճէլիլ թէշէպպիւս վէ մու-
դատտէս արզու հէր վէճճ իլէ շայանը մէտո
ու թագտիր օլուպ, անըն դէմին Ի իճրայա վա-
զը Փրօֆ. Ա. Պէզճեան տալիս շամիլ օլարագ
թէպչիր Ի պէշարէթ գօմիսիօնուհա թէքք էտիլտի:

«Բանինիւն»յա մեքթուպ. Բանինիւնըն միւ-
տիր Ի մէսուլ վէ սահիպ Ի իմթիյալը Վեր. Յ.
Գ. Գրիգորիսանա նէշը էթմէքտէ օլտուղու ճէ-
րիտէնին սիյարըմըզա, պիլխաստա Իթթիհատը-
մըզըն միւթէատտիտ չէհր վէ գատապարընտա
քիլիսէ վէ ճէմիյէթլէրէ իֆա էթտիյի հիւսն Ի
խըամէթ վէ տէլպէթտէն, մէվատտը միւնտէ-
րէճաթընըն ֆիքրէն վէ լուհէն, էֆքեարը ու-
մուսիյէյի թէքթի ու թալի էթմէքտէ նալի օլ-
տուղու մուվաֆֆադիյէթ Ի թամմէտէն տօլալը
Իթթիհատ պէյանը թէպրիք վէ արզը թէշէք-
քիւր էթտիյի կիպի, պու մագսէտ Ի ալիսինէ
թէվլէսիւլիւ պապընտա էֆէնտի Ի միւմալիյէյի
մուսվէնէթի մատտիյէ վէ մանէվիյէտէ պու-
լունան սէխավէթ վէ թէրագգըրիւրվէր Թէլ-
ֆէեան էֆէնտիլէրէ տալիս պու կիպի ճէլիլ պիր
հիսսի վաթանփէրվէրի իշիւն Իթթիհատըն հէր
վագթ լալըզ օլտուղու մէմուհիլէթի թագտի-
մէ ամմատէ օլտուղու թէպէքքիւր էտիլտի:

ՍՈՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

ՏԱԽԻԼԻ

Տիւվէլ Ի համիլէ՝ Պապը Ալինին թէպլիղա-
թընա հէնուզ պիր ճէվուպ վէրմէմիշ օլտուգլա-
րընտան Կիրիտ մէսէլէսի հալը ապիսինտէ պու-
լունագտա տըր: Կիրիտիլէրին՝ ատանըն իշիա-
զընը թէշէմինէ չալըշաճագլարը սէօլէնիյօր: Իխ-
թիլալ հէյէթի՝ Իլք իշարէթտէ գըյանա հազըր
օլմագ Իզգրէ պիր չօգ մէրքէզլէրտէ միւսէլլահ
հէյէթլէր թէրթիպ էթմիշ տիր: — Եէմէն վի-
լայէթինին իտարէսի հազգընտա Իմամ Եահհա
իլէ հալա թէքմիլ պիր իթիլաֆ հուսուլա կէլմէ-
միշ տիր: Ասիրտէ սաղրար էպչայա հիւճուլ է-
տէրէք 3 կիւն մուհարէպէ էթտիքտէն սոնրա
450 տաէտ թէլէֆաթ վէրէրէք թիճաթ էթմէյէ
մէճպուր օլմուշլար տըր: Ասքէլլէրտէն տալիս
150 նուֆուս զայաթ վուզու պուլմուշ տըր: —
Մէշհուր էշգըյա պաշը Չագըրճալը քէնտի ֆաա-
վիյէթինի թէվսի էթմէքտէ օլուպ քէնտի հիստ-
պընա օլարագ իշէմէք Իզգրէ Բէշի օլլու նամ
շագլինին թահթը իտարէսինտէ հէնի պիր չէթէ
թէշէթիլ էլլէմիշ տիր: Տէնիլիյօր քի Իքի Ամէրի-
գալըլար Չագըրճալը իլէ մուխասէրէյէ կիրիլիպ
անը Ամէրիգատա թէշիթ էթմէք (կէօսթէրմէք)
մագսէտիյէ Ամէրիգայա կէօթիւրմէք Իզգրէ
մէրզուհա 10,000 Լիւկ. իրա թէքլիֆ էթմիշ
տիրլէր: — Սուլթան Մուհամմէտ Խամիս հազ-
րէթլէրի Մէքքէյի զիյարէթ էտէճէք օլուրար
Իսէ, շինտիսթան էհալի Ի Միւսլիմէսինտէն պիր
միլիօն քիշի շիճաղա կիտէճէքլէր վէ հէր պիր
նէֆէր 2 իրա մուսվէնէթտէ պուլունարագ տօ-
նանմա Ի Օսմանի իշիւն 2 միլիօն իրալըզ ալիմ
պիր մէպլաղ ճէմ էտիլէճէք իմիշ: — Լիւկիլ-
թէրրա իլէ Թիւրքիա արասընտա Պաղտատ
խաթթը վէ Բիւվէյթ մէսէլէսինտէ տալի ճէրէյան
էթմէքտէ օլան միւզաքէրաթըն նէթիճէսիզ գալ-
տըլը վէ հաթթա գաթ էտիլէճէյի ինթիմալ կէօ-
րիւնիւյօր: — Պաղը զագէթալարտա օգուհաու-
ղունա կէօրէ, Թիւրքիա իլէ Իրան արասընտա
խաթթի պիր մուզավլէլէ մէվճուտ օլուպ, պու
մուզավլէլէ մուճիպինճէ Թիւրքիա հիւքիւմէթի
թալիզաթը արզիյէ մուզապլիլնտէ (պէտէլինէ
թօփրազ սլմագ Իզգրէ) Շահը մախսուա գարը
Իրան հիւքիւմէթինտէ մուսվէնէթտէ պուլունաճագ
տըր: — Օրտուլարըմըզըն էմր Ի իտարէսինին վէ
հէյէճէքլէրի չէլլէրին թէրագըրյաթը Ի հազըրէ վէ

գալաւիտի հրօգիւսարհէյէ մուվաֆըզ պիր սու-
րէթատէ իճրասը իշխն պաղը զարարար իթթի-
խազ էթմէք վէ լազմ կէլէն գալանին վէ նի-
զամաթը գալէմէ ալմազ իշխն իւմէրա ի աս-
քէրիյէտէն պիր գամիսիօն թէշքիլ էտիւմիշ տիր։
— Հարպիյէ նէզարէթի թարաֆընտան էվրօֆա
ֆապրիգալարընա 80 տոնէտ Օպիւս թօֆու սը-
փարըշ էտիւմէսինէ գարար վէրլիւմիշ տիր։ —
Շէհըր էմինի՝ Իսթանպոլ շէհրինին թանգիֆաթ
ուսուլունու պիր շիրքէթէ նէվալէ էտէճէք տիր։
Պու սայէտէ թանգիֆաթ միւնթալամէն իճրա
էտիւմէնի կիպի, պէլէսիյէ պիւստէլէրինտէ տէ
մուհիմ պիր իգթիսատ (իստարէ) վուգուս կէ-
լէճէք տիր։ Շիրքէթ՝ շէհրին սիւփիւրիւնթիւ-
լէրինի սէնայիտէ գուլլանապիւմէք սէլահիյէթինի
հայիզ տիր։ — Նարիուլ վալիսինին թալէպի
իւղէրինէ՝ Շէյխ իւլ Իսլամ էֆ. հաղըթիլէրի Իս-
լամիյէթին ագալտ վէ մաթլուպաթընա տաիր
մէզնէպի վաղար վէրմէք իւզրէ պիր վտիզ թա-
լին էթմիշ տիր։ — Սէնէ ի աթիլի պիւստէսին-
տէ միւմքին մէրթէպէ իգթիսատ էթմէք իւզրէ
եօլլար պուլմազ մազսէտիլի պիր գամիսիօն
թէշէքքիւլ էթմիշ խի։ Մէզքիւր գամիսիօն
շիւտիլէ գասար Հարպիյէ պիւստէսինէ սօգուն-
մազսըզըն 1 միլիօն լիրա իգթիսատ թարիգէրի
թալիլի էթմիշ տիր։ — Կէշէն ձիւմա էր-
թէսի կիւնիւ Նալօպատա ճասուս խիքէրի շիւպ-
հէ էտիլէն 3 Ալման տէրաէսթ էտիւմիշ տիր։
Պունլարըն իւղէրլէրինտէ պիրէր լէվլվէր իլէ
խայի ֆիշէնքէր վէ քէնալիէր թարաֆընտան
թէրսիմ էտիւմիշ պիր գրթա Ասիա ի Սուլթա
խարիթասը պուլունուս տիր։ Իսթիճվապ նէ-
թիճէսինտէ մէզքիւր Լիւմնլար ամէլէտէն օլուպ
Մըսա կիթմէք ֆիքրինտէ օլտուգլարըն պէրան
էթմիշէր տիր։ Ալմանիա սէֆիրի անլէրին սալը
վէրիլմէսինի թալէպ էթմիշ իսէ տէ, Հազըր
փաշա էրան թահգիգաթ իշինին պիթմէտիլինի,
վէ օ իշին թաճիլ էթարիլէճէլինի պէյան էթ-
միշ տիր։ — Էօնիւմիւզտէքի կիւզ մէվ-
սիմինտէ իճրա էտիլէճէք օլտն ասքէրի մանօվ-
րալար, գօլէրա միւնասիպէթիլի պուսէնէ թէէ-
սիր էտիւմիշ տիր։ — Պուլղարիսթան Մալիլէ
հաղըր՝ Ջրասթ վէ Թիճարէթ հաղըրընն թա-
լէպի իւղէրինէ Իսսիկապ վէ Մանասթըր վիլա-
յէթլէրինտէն կէօնտէրիլէն Օսմանլը իւղիւմիւրի-
նին խախալընա միւսաստէ էթմիշ տիր։ — Վէլի ի
ահա Նուսուֆ իգլէտտին էֆ. կէշէն հաֆթա-
նըն ոսունտա պէրա ի սէյյահաթ էվրօֆապ
կիթմիշ օլուպ Սիպտեմբըր Չտէ Ալմանիայա վա-

սըլ օլարազ Փօթտամտաքի իմիէրաթօրա աիտ
սէրայ վէ պաղէլէր իլէ քիւշիւք զապիթ մէք-
թէպինի զիյարէթ էյլէմիշ տիր։ Միւշարիլէյհ
Ալման օրաուսուլունն մանօվրալարընտա հաղըր
պուլունաճազ տըր։ — Ալմանիա իմիէրաթօրու
Սուլթան Մուհամմէտ Նամիս հաղըթիլէրինէ
«Գարա Գարթալ» նիշանըն ինտա էթմիշ տիր։ —
Անասուլու վիլայաթ ը շարգիլէսինտէ արաղի մէ-
սէլէսինին պիր սուրէթ ի ատիլանէտէ հալ ու-
թէսիլիէսի հիւքիւմէթճէ արզու էտիւմէքտէ օ-
լուպ օլ պապտէ թանգիմ էտիւմիշ օլտն լայիհա ի
գանուսիլէնին՝ Ասիլիէ, Տաիլիլիէ վէ Փօսթա վէ
Թէլէգրաֆ հաղըրլարընտան միւրէքքէպ պիր
էնճիւմէն ի վիւքէլատա թէտղիզ վէ անտէն
սօնրա լայիհանըն էնճիւմէն ի մէզքիւրէնին թէտ-
գիգաթը իլէ պիրլիքտէ Շուրա ի Տէվլէթէ կէօն-
տէրիլմէսի վէ օրաճա տախի թէտղիզ էտիլէրէք
մէճիլի ի Մէպուսանըն պիսայէթ ի իճթիմընտա
մէճիլիէ թէվտի էտիլմէսի գարարկիր օլմուշ տըր։
— Մէճիլի ի Մէպուսանըն՝ Թըշըն ի էվլէլ
(Հոկտ.) իպթիտասընտա տէյիլ, 15ինտէ (ա-
լաֆրանդա 28) քիւշատ օլունաճաղը վիլայաթա
թէպիլիլ օլունուս տըր։ — Մէարիֆ նէզարէ-
թի՝ շէհրիմիգտէ պիր իւնաս (զըզլար) մէքթէպի
քիւշատընա գարար վէրմիշ օլուպ, օլ մազսէտէ
գուլլանլմազ իշխն պիր գօնազ իսթիճար էթ-
միշ տիր։ Մէքթէպին տէրս փրօղլամընն թան-
գիմինէ պաշանլըն տըր։ — Սապըզ Պիթիս վալի
մուսալինի Ստեփան էֆ. Գօգան (Սիս) միւթէ-
տարընթըլընա թային օլունմուշ տըր։ — Պուլ-
ղար իսթիլալ գօմիթէսի՝ նիհայէթ կէլէճէք իլք
պահարտա, Բումէլիտէ շէթէլէր վասթիսալըն
պիր հարաքէթ ի շէտիտէտէ պուլունմազա գա-
լար վէրմիշ տիր։ Պու շէթէլէրին թէշքիլի իշխն
էսքի գօմիթէճիլէրի Բումէլիլի տալէթ էթմէք
մազսէտիլի մէմալիք ի էճնէպիլէյէ մուրախիսա-
լար կէօնտէրիլմիշ տիր։ Մէրքէզի գօմիթէ քիւլ-
իլիլէթի մըգատարտա թիւֆէնք թէվլի էթմէքտէ
վէ Բումէլի Պուլղարլարընտան ճէսիմ մէպալը-
լար ճէմ էթմէքտէ տիր։ Էլիէվմ Օսմանլը թօֆ-
րաղընտա 62 Պուլղար շէթէսի մէվճուտ իտիլի
սէօլէնտէքտէ տիր։ — Պու հաֆթանըն իլք
կիւնլէրինտէ շէհրիմիգտէ գօլէրապան թուրու-
լան վէ էօլէնլէրին տալտի թէքրարէն արթըպ,
հէվմիլի վէֆիլաթըն տալտի 70է պալիզ օլմուշ
իսէ տէ, սօն իքի կիւնլէրտէ թէքրար էքսի-
լիպ վէֆիլաթ 30—35է էնմիշ տիր։ — Սա-
սըզ պէյ՝ Իթթիհատ վէ Թէրազգի ճէմիլիլէրին-
տէն այրըմըն օլուպ հէնի պիր ճէմիլիլէթ թէշքիլ

էթմիշ խոր: Մէղքիւր ճէմիյէթ ախրէն քէնտի
 ֆասալիյէթինի թէգեհտ էթմիշ տիր: Իթթիհաս
 վէ Թէրազգի ճէմիյէթինին խայլի ազալարը՝ ճէ-
 միյէթին իֆրասթ տէրէճէ միլլի թէասախալի հալի
 օլան փրօղրամընը մուվաֆֆազ օլմայաճաղընա
 գանմըլ օլմաղլէ իսթիֆա էսիպ պու եէնի ճէ-
 միյէթէ ազա օլմուշ տըրլար: Սատրգ պէյ ճէ-
 միյէթին փրօղրամընը թասաղդ էթտիրմէք մազ-
 սէտիլլէ հազընտա ոնը հիւքիւմէթէ թագաւմ
 էտէճէք տիր: Մէղքիւր փրօղրամըն էսասը՝ մէմ-
 լէքէթի պիւա թէֆրիգ ի ճինս ու մէզհէպ Օս-
 մանը ազվամըն իշթիրաքը իլէ իսարէ էթմէք-
 տէն իպարէթ տիր: — Իզմիրտէ պիր Օսմանը
 զապիթ՝ սինէմաթօղրաֆ իշլէտէն պիր իթալեա-
 լընըն աշմըլ օլտուզու պիր իթալեա պայրաղընը
 ոչաղը սլմըլ վէ կէօթիւրիւպ պիր գահվէխա-
 նէյէ աթմըլ տըր: Իթալիա հիւքիւմէթի պու
 մէսէլէյէ պէօլիւք էհէմիյէթ աթֆ էթմիշ վէ
 օլ պապտէ Պապը Ալի նէղտինտէ միւրաճատթ-
 լարտա պուլունմուշ տըր: — Իսթանպուլտա կէ-
 չէն սէնէ Յուսուբաթան պու ոէնէ Սեպտեմբեր
 4է գատար 3000 քիշի գօլէրայա թուլթուրմուշ
 վէ 1630 քիշի վէֆաթ էլլէմիշ տիր: Իլլէթ, վի-
 լայէթէրտէ խուսուսա Պրուսասա փէք չիտ-
 տէթլէ տէվամ էսիյօր: Մէրզիֆուն վէ Եօղլատ
 արտաթնտա 25,000 էնայիսի օլան Զօրու գա-
 ղասընտա 3-4 պին վէֆիյաթ վուզու պուլմուշ
 տըր: — Մալիյէ հազըրը սապըզը ճալիտ պէյ Օ-
 գոսա. 13տէ, միւքէմմէլ պիր ալայա Պիթիւս
 կիրմիշ տիր: Վալի 2 կիւնիւք պիր մէսաֆէ
 իսքիզպալէ կիթմիշ: Պիթիւստէ չիմայէ գատար
 հիշ պիր քիմսէյէ պու գատար ինթիրամ էտիլ-
 մէմիշ տիր: Քիւրալէր պիլէ, քէնտի միլլի էլ-
 պիտէ վէ տալուլարըլլէ միւմաիլէյի իսթիզպա-
 լա չըքմիշ տըրլար: — Իսթանպուլ հարիզդէտէ-
 կիանըլըն թէհվինի ինթիյաճաթը իշիւն չիմայէ
 գատար ճէմ էտիլէն փարա 61,500 Օսմ. յիրա-
 սը օլմուշ տըր: — Հիւքիւմէթ ի Օսմանիյէ՝ սօն
 միւսատէմէլէրտէ միւթէզարըլլ օլան Մալիսօր-
 լարա 17 պին Օսմ. յիրասը թէվլի էլլէմիշ տիր:
 — Պաղտասըն եէնի վալիսի մահալը մէմուրի-
 յէթինէ եէթիշտիլնտէ իրտա էթտիլի իլքնուլթգ-
 տա «Պէն էվրօֆալըլար իլէ Թիւրքլէր արասընտա
 պիր տէմիր գափուէ հափաճաղըմ» տէմիշ տիր:
 էվրօֆալըլար պուշը քէնտիլէր պէյհինտէ պիր
 թէհաթա տատ էտէրէք կիւճէնմիշ տիրլէր: Վա-
 լինին ֆէրմանընտա քէնտինէ նէնի իւզէրինտէ
 գուլանըլաճազ զըրիլըսը թէտարիք էթմէյէ,
 վէ ապիլի մէմուրլարը միւսթէնա օլարագ իս-

թէտիլի մէմուրլարը ազլ էթմէյէ սէրահիլէթ վէ-
 լիլմիշ տիր: Ումուրը հաֆիլի սարֆ էթմէք
 իւզրէ սէնէվի 40,000 յիրայա գատար պիր մէպ-
 լաղ իսթիմալինէ միւսատէ էտիլմիշ օլուպ,
 Արապլարըն կէօլիւնիւ գաղանմազ մագսէտիլլէ
 արազիլի միլիյէնին պէյ ու չիրասընը գօլալաթ-
 մագ իշիւն Եօլլար սիւլիւնմէսինէ մէյտան վէ-
 լիլմիշ տիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Էրմէնիսթանտա փիւրալէր Էրմէնիլէրէ թէ-
 տասի էթմէքտէ վէ ապէրէ գարչը սիլահ գուլ-
 լանմագտա պուլունտուգլարընտան Վան վէ
 Պիթիւս սէմթիլլինէ ապէր սէվլի հիւքիւմէթ-
 ճէ գարարկիր օլմուշ տըր: — Վանըն Առաջ.
 Փոսանորդը Տ. Մէսրուպ քհնյ. Փաթրիքիսանէ-
 յէ թէլլրաֆլէ պիլտիրիյօր քի. «Առաջնորդարա-
 նա իմզասըլ մէքթուպ կէօնտէրիլիպ Էրմէնիլէրին
 մալ վէ ճանընա թէհաթտ օլունույօր Մուսա պէյ
 վէ տտէմէրի, Միր Մհէ վէ սայրլէր հէփ միւ-
 սէլլահ օլարագ սօլաչըյօր վէ Էրմէնի քէօյլէ-
 լէրինի գուրչունա թուլթուրլար»: Միւմաի-
 լէյի շու հալա պիր չարէ պուլունտաթընը րէճա
 լէյի շու հալա պիր չարէ պուլունտաթընը րէճա
 էտիյօր: — Օգոստ. բուլի 19տա Ազգ. Երեսփ.
 ժողով ինթիւմ էտիլ չիմայէ գատար թագ-
 րիլլէրտէն վէ հազըրլարա, Սատարգամա միւրա-
 ճատթան պիր ֆախտէնին հալը օլմասըլընը
 պէյանիլէ, տօղլուտան Մէհիսի Մէպուսանա
 միւրաճատթ էտէրէք աթիտէթի թալէպլէրտէ
 պուլունմաղա գարար վէրտիլէր: — 1. Արազի
 մէսէլէսինին ապիլանէ հալլը, 2. Անատօլու Էր-
 մէնիլլէրինին հայաթ, մալ վէ համուսընըն թահ-
 թը թէհմինաթա ալընմասը, 3. Շիմայէ գա-
 տար զուլմտա, գաթլտա, չէգալլէթտէ պուլու-
 նանլարըն վէ միւթէղալիպլէրին օ սէմթիլլէրտէն
 ուղազլաչալըլմասը. 4. Գաթի սուրէթտէ ճէպ-
 ուղազլաչալըլմասը. 5. Քիւրալէր ճիւմէթէն միւսէլլահ օլտուգլարը
 հալտէ ես հիւքիւմէթ թարաֆընտան Էրմէնի-
 լէրէ միւտաֆտա ի նէֆա իշիւն սիլահ թէվլի
 էտիլմէսի, ես աա Քիւրալէրին սիլահլարընըն
 թէմամէն թօփանըլմասը: — Թէհրանըն Օսմ.
 Աէֆրի Պապը Ալիյէ՝ Շահը մալիլու Թէհ-
 րանա կիրէրսէ թէպաա ի Օսմանիլէնին հայա-
 թը մուխաթարտա պուլունտուգլուշը պիլտի-
 րիյօր. պու մունասիպլէթլէ պիլլ չօգ Էրմէնիլէր
 Օսմ. սէֆարէթիսանէսինտէն մէլճա թալէպ էթ-
 միլլէր: Պապը Ալի տէ օրտա պուլունտան ճիւմիլ
 Օսմ. թէպաաթընըն մուհաֆազա էտիլմէսինի սէ-

Ֆիրէ պիտի միշտ տիր: — Տեղապահ Սրբազան Հարպիյէ Նազըրը Մանժուա Շէվքէթ փաշայը զիյարէթ էտիպ Աղթամարտան կէլէն թէլէզրաֆ-լարը կէօթէրէրէք, օրանըն ահվալը իչիւն աճէ-լէ վէ գաթի պիր թէրթիպին հափրլմասընը թայէպ էթմիշ վէ Հարպիյէ Նազըրը Տեղապահ Սրբազանը թէլէմին էյլէմիշ քի, հազէնտա օ-րայա մուհիմ պիր գուվլէ ի աաքէրիյէ եթի-շէճէք վէ ասայիշ քեհալիլէն իսոտէ էտիլէճէք տիր: — Տեղապահ Սրբազան Մէարիֆ Նազըրընը տաթի զիյարէթ էտիպ Փաթրիգիսանէլէրին պիր-լիքտէ վէրտիքէրի թագրիլէ վիւքէլանըն նէ գարար վէրտիլին սիւալ էյլէմիշ: Մէարիֆ Նա-զըրը իսէ՝ օ պապտէ հէնուզ պիր գարար վէրիլ-մէտիլին պէյան էյլէմիշ, պատէնու Տեղապահ Սրբազան Սուլթանիյէ վէ Տար էլ մուալլիմիյն մէքթէպլէրինէ էրմէնի թայէպլէրին տէ լէյլի վէ մէճճանէն գապուզ էտիլմէսինի թայէպ էյլէմիշ, նազըր տա պու խուսուստա միւնասիպ պիր թէրթիպ հափաճազընը պէյան էյլէմիշ տիր: — Երուսաղեմ Պաա. Փոխանորդը Տ. Սմբատ վրդ. Փաթրիգիսանէլէ հազըյօր քի Վանքըն էմլաքըն-տան օլան իքի պինա զապթ էտիլիպ երգըլարագ հէրինէ ճամի հափըլաճաօք սըր, հալ պու քի Վանքըն թափուսու վար, լաքին հիւքիւմէթ ի մահալլիյէ պուհա էնէմիլէթ վէրմէյօր: Պուհուհն իչիւն Փաթրիգիսանէլէն մէրքէզի հիւքիւմէթէ պու պապտէ միւրաճաթընը թայէպ էտիյօր: — Իւսկիւտարտա 1895 վազըլարընտա հոնմըշ օլան մէքթէպի՝ Լեւան էֆ. Սէմէրճեհան 5000 լիրա սարֆ էտէրէք թէքրարէն ինչա էթիլիմիշ վէ բէմի-քիւչասը պու հաֆթա Գուրիսան Սրբազան լիյա-սէթինտէ իճրա գըրընմըշ տիր: — Մէվուտէ պիր մէն-պատան անդաշրտըղընտ կէօրէ, Բուսահայ պիր խայրիսան զաթ Միացեալ Լնկերութիւնա պէշ պին լիրա վասիլէթ էթմիշ տիր: — Սամսոն էրմէնիլէրի՝ Բողոքական, Կաթօլիք վէ Լու-սաւորչական պիրլիքտէ պիր պէօյիւք միթլինկ հափարագ, արազի, աաքէրիք վէ մէարիֆ մէ-սէլէլէրինին մուվաֆըզը ատալէթ պիր թարգ-տա թէսվիլէ էտիլմէսի իչիւն պազը մահալլարա թէլէզրաֆ չէքմիլէր տիր: — Սուսանտա թագ-րիպէն 100 էրմէնիլէր պուլուհուպ անլէրտէն գըրմը ազաւը թիճարէթ վէ սէնասթիլէ մէշղուլ օլարագ լահաթ պիր էօմր կէչիւմէքտէ իմիլէր: — Բուսահայ մէշուր էտիպ վէ շաիր Աւետիս Ահարոնեան, Աւետիս Իսահակեան, վէ Պ. Խա-ժակ չէհրիմիզէ միւվասէլէթ էթմիշ տիրլէր:

ՓՐՕ. ԺԵՄԱԱԹԸ

Ատափաղարը գուրպինաւ, Սարտիվան գա-րիյէսինաւ Բոււ ինճիլի ճէմաաթըն վազը Պաա. Ափօթօլօս Տիքթիօփուլօս էֆ. Սգոս. 27տէ գօլէրատան վէֆաթ էյլէմիշ տիր: Վեր. Ատա-լընան հազըյօր քի, միւմալիլէյն ահ ապ վէզիւր քէօփրիւլիւ օլուպ, Մէրգիֆուհն գօլէճ վէ կիւ իլահի մէքթէպինտէն մէզուհն օլարագ, պիր միւսասէթ Լիւքիլի գարիյէսինաւ վազ էթմիշ, կէլէն սէնէ Ամէրիգայա կիթմէք իւզրէ հօլա չըգմըշ իսէ տէ, կէօղիւնիւն գաիֆիլիյի սէպէ-պինտէն մէմէքէթէ կէրի կէօնտէրիլմիշ, վէ ալմտէթինտէ մէզքիւր Սարտիվան ճէմաաթընա վազը թային օլուհմըշ իսի: Պու գըրտա միւս-տէթ գարֆընտա ճիտաի պիլէթ վէ հալաթըյա կէլէք Ինճիլի ճէմաաթըն վէ կէլէք Օրթօթօքս-լարըն մուհապպէթ վէ հիւրմէթինի ճէլպ էյլէ-միշ իսի: Սգոստոս 26տա իրատ էթմիլի վազ-տան ճէմաաթ խուսուհի պիր սուրէթտէ միւ-թէէսիր օլուսգլարընտ չէհաւթէթ էտիյօրար: Փազար էրթէսի սապանը միւմալիլէյն գօլէրատան թուլթուլուր, վէ լաքին հէր ճէհաւ լազմէն կիւնիւն ագչամընտա թէսիմ ի բուհ էտէր: Ժէնազէ սրայընը Ատափաղար վազը Վեր. Ա-տանալեան իճրա էտէր: Միւթէվէֆֆա ի միւ-մալիլէյն 50 աննիլտէ օլուպ, կէրիտէ տուլ գէվ-ճէսի իլէ ին էթիմ վէ հէթիմէ էվլատ թէրք էյլէմիշ տիր: — Բօպէրթ Գօլէճի Բոււ մուալ-լիմէրինտէն Փրօֆ. Գօնսթանթինին զէվճէ ի միւհիլէրէմէսի տաթի գօլէրատան վէֆաթ էթ-միշ տիր: Միւմալիլէյն Իւսկիւտար գըլլար գօ-լէճի մէզուհնէլէրինտէն իսի: — Փրօֆ. Ժէնիզ-հանըն Պոլոյ Հայ Աւետ. քիլիտէտէ վազըլըզ խըսմէթինէ պաշլամասընը 27ինճի սէնէ ի տէվ-րիյէսի միւնասիպէթիլիլէ Սեպ. 17յէ միւստաթֆ կիրակի կիւնիւ էօյլէտէն սօնրա Ս. Երրորդու-թիւն քիլիսէսինաւ պիր բուհանի խըսմէթ իճրա էտիլէճէք տիր: — Վեր. Յ. Գ. Պիւլպիւհան պու արատա Անթաքիա թարաֆընտաքի քիլի-սէլէրի զիյարէթ էյլէմէքտէ տիր: — Ալուղըմըզ սօն խապէրէ կէօրէ Պիլէճիք չօպանը Վեր. Կ. Գէթէնճեհան ճէմաաթընը մաթլուպը իւզէրինէ Պիթիյասա կիթմէք ֆիքրինտէն վազ կէչիպ էինէ Պիլէճիք քիլիսէսինաւ իչլէյէճէք տիր: Պաա. Պաա. Սրբազան Արամ էֆ. Թոլոսեան հալըյօր քի, Մէճմուա պէտէլի օլարագ, Ա. Հաւկիթեան էֆ. տէն 108, Արապկիր քիլիսէսինտէն 45, Վեր. Մ. Նիկողոսեանտան 40, Ս. Յ. Զըպաղեան

էֆ. տէն 15, զոր. ախլ էյէմիշ տիր. — Այնթապ գօղէն մուալլիմէրինտէն Փրօֆ. Ճէտէ Մաթու-հան Օր. Կարամանուկեան իլէ վէ Փրօֆ. Լուսթի Պապիկեան Օր. Հապիպ Նազարեան իլէ Նամգէտէնմիշ տիրէր: — Կէչէն Չարչէն-պիհ կիւնիւ Մ. Փիթին մախաուսը Ուլիսամ Փիթ Ամէրիգաստան շէհրիմիզէ միւլտսէյէթ էյէմիշ տիր:

Խ Ա Ր Ի Ճ Ի

Յրանաւորն Պէրլին տէֆիրի Մ. Գամպօն Պէրլինէ ալտէթ էթմիշ օլուպ, Մարօզ մէսէյէ-սինէ տալի միւլաքէրաթիա տէվամ էսիլէնէք տիր: Մ. Գամպօն Փարիզտէ իքէն դապիւնէ ա-գալարը իլէ միւլաքաթտա պուլունմը, վէ մէզ-քիւր մէսէյէյէ տալի հիւքիւմէթին մագսէսինի քիւմիլէն անլաւը օլուպ, միւլաքէրէյի անա կէօրէ իճրա էյէյէնէք տիր: Պու տէֆա Պէր-լինտէ Մ. Գամպօն իլէ Ալման վիւքէլա ըէիսի արաւորտա վուգու պուլաճագ պու միւլաքէրա-թին գաթի պիր սուրէթտէ, վէ հէր իքի թա-րաֆա գանաաթպախշ պիր թարգոտա նէթիճէ-լէնէնէյինէ իւմիտ էսիլմէքտէ իսէ տէ, մու-հարէպէ ինթիմալը քիւլլիյէն միւնտէֆի օլ-մամը տրի: — Կէչէն կիւն Ալման իմիէրաթի-ըը Համպուրկ շէհրինտէ իրաա էթմիլի պիր նութգտա, Ալմանիանըն աօնանմաւորտա տալի իտարէ ի քէլամ էսիլէք տէմիշ տիր քի, «էյէր պէն Համպուրկ էնայիսինին պէյան էթմիլի շէվգ վէ կէրմիլէթի սօղորու անլայօր իսէմ, պանա կէօրիւնիւյօր քի, անլէր միւլսթագպէլտէ տալի սօնանմաւորը էօյէ պիր տէրէնէտէ գուվլէթ-լէնաթիմէք յիլէթիմտէ տիրէր, քի պիլիմ թահթ էս սէմաաա պիլգէ մախաուս օլան մէվ-գիիմիդի իհրազ էթմիլիպտէ, պիլգէ մուգա-վէմէթ էտէնէք հիլ պիր քիմսէ պուլունամա-սըն»: Միւլարիլէյին պու քէլամարը պիր չօզ միւլպահաւէյի պաիս օլմուշ տրի: Պաղլար պու սէօղլէրին ինկիլթէրապա թէվճիհէն գուլանիլ-աղընը գանն էսիլօրար: Վէ նիլէ Ալմանլար տօնանմալը գուվլէթլէնտիլմէքիլին էնայի իւ-գէրինէ ֆաղլա վէրկի թարհընա սէպէպ օլաճալը-նը կէօրէրէք մէզքիւր նութգա իթիրազ էսի-լօրար: — Ռաիօնիս իմիէրաթիօրը Բուսիա ծարընա պիր թէլէրաֆ շէքիլ իքի տէվլէթլէր արաւորտաքի իթիհիաա վէ իթիլաթըն սապիթ պիր սուրէթտէ տէվամ էտէնէյինէ, վէ մէվ-գուը միւլպահէտէ օլան մէսէյէյէրին հիւնի ի սուրէթլէ թէսիլիլէ էտիլէնէյինէ տալի իւմիտ պէ-յան էթմիշ, վէ սօն մուհարէպէլէրտէ ծա-փօնաթլարըն էլինէ տիւլմիշ օլան Անգարա նամ խաաթիսիանէ սէֆինէսինի Բուսիապա իտտէ էյէտիլինի պէյան էյէմիշ տիր: Պու թէլէկրաֆա ճէվապէն ծար հապրէթլէրի տալի իմիէրաթիօրա հիսաթիլթը սամիլիլէ կէօսթէրէն պիր թէլէ-լրաֆնամէ կէօնաթլմիշ տիր: — Ճաիօնիանըն հէնի գապիլնէսի թէլէքիլ օլունմը օլուպ, Մար-

գուիս Սայօննի պաշ վէքիլ, Մ. Հարա Տաիլ-իլէ, Մ. Լամամթիօ Մալիլէ, Մ. Մապու-տա Սալիլէ, Պարօն Սալթօ Պարիլիլէ, Ճէնէ-րալ Իշիթիօ Հարալիլէ վէ Ամէրիգա սէֆիրի Պարօն Ուշիտու իտիլիլէ Նազարէթինէ թային օլունմը տրիլար: — Շահը մալպուլն ապէրլէրիլէ հիւքիւմէթ ապէրլէրի արաւորտա իւշ մուհարէպէ վուգու պուլմուշ օլուպ իւլիւնտէ տէ հիւքիւմէթ զալիպ օլմուշ տրի: Թիւրք ապէրլէրինին Ուրմիա հուսուսուստան կէրիլէքիլմէսինէգարար վէրիլմիշ տիր: — Մէշրուլիլէթ օրտուսուսաա Նիքիմ տալի գօմանտալը ալթընտա պուլունան 3,000 ապէր իլէ մալպու Շահա գարըը հարաքէթ էյէմիշ տիր: Թէհրանտան Սեպ. 5 թարիլիլէ Ագասաւաւսա աթիլտէքի թէլէլրաֆնամէ կէլմիշ տիր: «Նիքի-մին թահթը գօմանտաւորտա պուլունան մէշ-րուլիլէթիլէրվէրան օրտուսը Շահը մալպուլն թարաֆտարը օլան էրչաա էտ Տէվլէնին թահթը գօմանտաւորտա պուլունան օրտուսըն իւգէրինէ հիւճիւմ էթմիլ: Փայթաթիսիան 100 քիլմէթիօ մէսաֆէտէ շիտտէթիլի պիր մուհարէպէ վուգու պուլտու: Պիր սաաթ զարֆընտա իսթիպաաա օրտուսու մահվ օլտու: գօմանտան տալիլ օլ-տուգու հալտէ 300 քիլի տէրաւսթ վէ 7 թօի գապիթ օլունտու: Քիւնիլին ըլլաթէթի ալթընտա Դաշնակցութիւն գօմիլթէսինէ մշտուպ ֆէտայիլ-լէր իլէ Սէրտար Պէհաալը վէ Ամիր Միւհաի-ալին մայէթիմտէ պուլունան Պաթիլիարար մէշրուլիլէթիլէրվէրան օրտուսուսաա տալիլ տիրլէր:» — Լուլլուտան արգաթ էտիլէն մէշ-հուր ըէսմի պուլուպ իտտէ էտէնէ ըէսմ ա-շըզը պիր գաթ 1,000 լիրա վէ պիր զաղէթա ի-տաթէսի 2,000 լիրա միւլքաաֆաթ վէրմէյի վաա էյէմիլիլէր տիր: — Հինտիսիան պէյէրինտէն Հայտէրապաա Նիգամի Միր Մահմուտ Ալի իւն 45 եաշընտա վէֆաթ էթմիշ տիր: Պու գաթ Հինտիսիանտա ինկիլիլէրլէ տալիս հիւնի միւնաթիլթտէ պուլունմը, պիր տէֆա Հին-տիսիան հուսուսուսը մուհաֆազ իլիւն հիւ-քիւմէթէ 133,000 լիրա իանէ թագաթմէյէմիշ վէ Ուստանտ քէնտի ապէրլէրինտէն կէօնտէրմէյի վաա էթմիշ տիր: Միւլարիլէյին Ապու Պէքի-րին նէպիլնտէն օլտուգու իտտիս օլունույօր: — Մ. Նալէր Շմիթա տիւնեանըն էթրաֆընը 39 կիւն 19 աաթ 37¹/₂ տաղիգէտէ տէվր էյէմիշ տիր: Փանամա գանալընա իսթիհէրաթիս ինչաալընա Պահրը Մուհիթ ի Քէպիր թարաֆընտան պաշա-նըմը տրի:

Միւսիլի ի մեսուլ վէ սահիպ ի իմիլիպ
Թ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱԼԱՍԸ

Տէրիսաաաթէթ, Չագիգընթ, Յաղորտան խան